Nosztalgia Rádió Hírújság

2005. február VIII. évfolyam 1. szám

Ericsson Pacsirta
1935

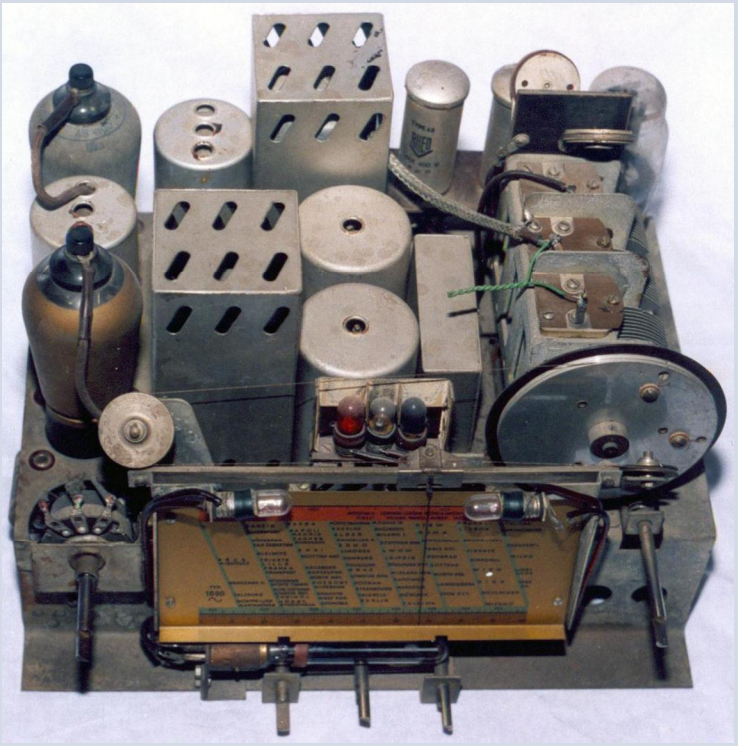
Philips Októda Szuper
1935

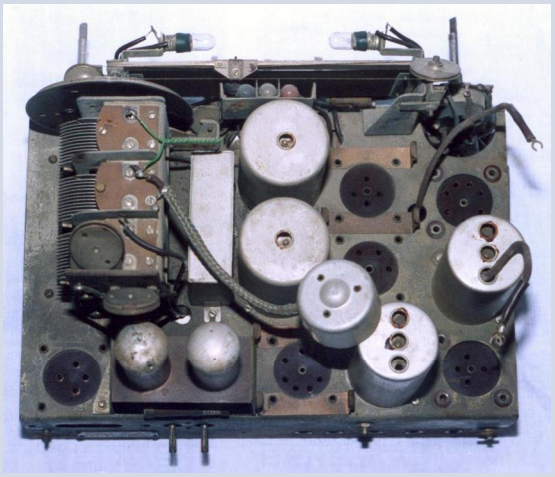
Tartalomból:

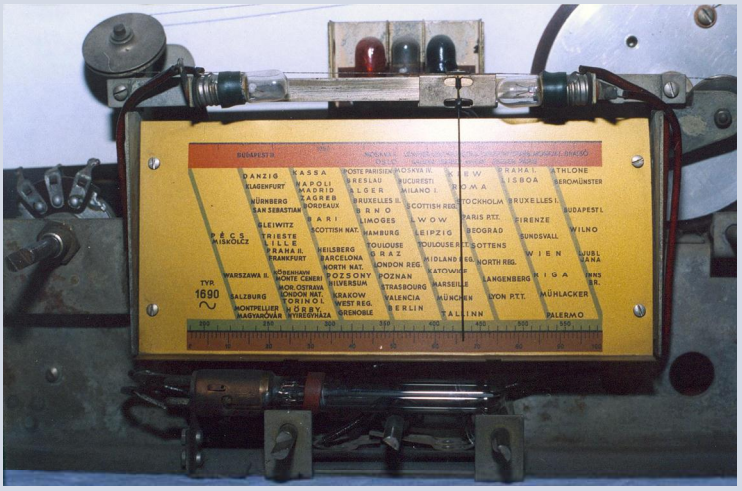
Philips Októda Szuper
Orion 420A tekercsek
Loewe NF3
Philips 660A
VT BZs51
Orion gyártörténet
Ericsson Pacsirta
Székesfehérvári látogatás

Philips Októda Szuper

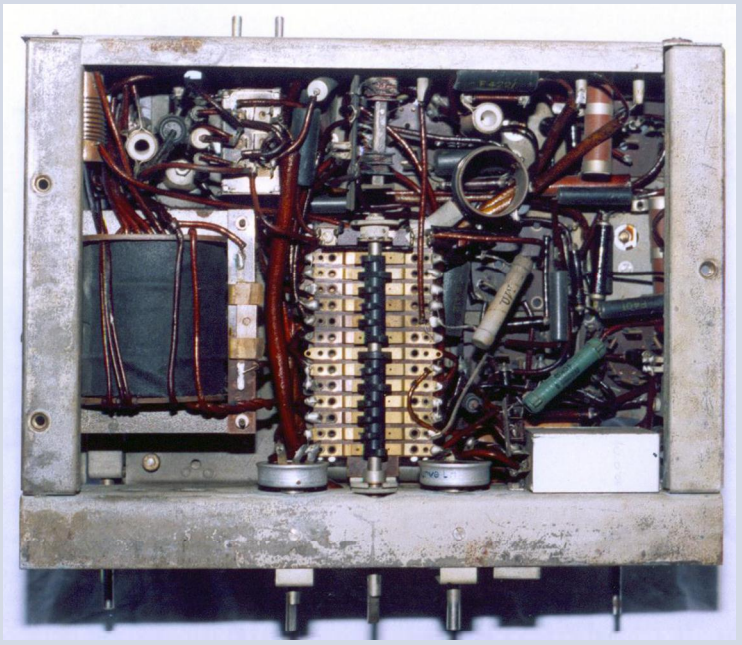

Ericsson Pacsirta
1935

Nosztalgia Rádió Hírújság

Philips Októda Szuper
1934-35

RMK Nosztalgia Rádió Egyesület

2005. február VIII. évfolyam 1. szám

Rádió - televízió - telefon - magnetofon - és egyéb elektrotechnikai hobbysták klubja

Szerkeszti: Kóger László és Biliczky István Kiadja: Szécsényi Lajos

Klubhírek

Ismét egy új év, a nyolcadik a lap életében. Ilyenkor vissza szoktam gondolni az eltelt évre, mi minden történt és hogyan, levonva a tanulságot, megint volt egy jó évünk. Előre tekintve, az idei év kicsit mozgalmasabbnak ígérkezik, ebben az évben lesz 80 éves a magyar rádiózás. A 75 éves jubileum alkalmából az újságunkban 5 évvel ezelőtt megemlékeztünk az 1925. december 1-i megnyitóról. Most az év folyamán az MRU 1925-ös évfolyamából tallózva megismerhetjük a Magyar Rádió megindulása előtti körülményeket, bonyodalmakat, érzékeltetni szeretném az 1925-ös év türelmetlenül várakozó rádiós hangulatát. Ezért minden számban legalább 2-3 oldalon olvashatunk 1925-ből cikkeket.

Az egy évvel ezelőtti elképzelés szerint ebben az évben főleg 1935-ből válogatok ismertetésre készülékeket. Sajnos 1945-ben nem volt készülékgyártás, ezért korábbi 40-es évekbeli, illetve 1-2 külföldi darabot szeretnék bemutatni ebből a korszakból.

Az 1955-ös év is érdekes, ekkor indult újra a Telefongyárban, és kezdődött meg a székesfehérvári Vadásztölténygyárban a készülékgyártás. Ezen túl ezektől a gyáraktól is lesz készülékismertetés, de 1955-ből magnetofon és televíziógyártásról is kell emlékeznünk. A 60-as évek tranzisztor időszaka, ezért 1965-ből főleg a táska- és zsebrádiók kerülnek ismertetésre.

Bő program lesz ez idénre, valószínű, hogy az oldalszám is emelkedni fog. Mivel a színes címlap állandó lesz ezentúl, ezért majd az eddigi ideiglenes fejlécet áttervezzük valami szebb, véglegesre. És búcsút intünk majd a belső fejlécnek, ami a régi lapszámok egyedisége volt. Addig is az idénre a mostani lapban ismertetett Philips Októda szuper és az Ercisson Pacsirta kerül a jobb és bal sarokba.

Egyesületünk tagdíja nem változott, 2005-re is 2.500 Ft.-, melyet a mellékelt csekken, április végéig kéretik befizetni. (az áprilisi közgyűlésen személyesen is befizethető) Nemfizetés esetén a lapot nem tudjuk küldeni, és ez a tagság megszűnésével is jár. Felhívom a figyelmet, hogy tavaly az adók 1%-ából 140.000.- Ft. támogatás jött össze. Ez jelentős segítség volt az Egyesületnek, melyet az idén is szívesen veszünk, ezért kérek mindenkit, akinek lehetősége van adója 1%-át irányítsa Egyesületünk részére! Kívánok mindenkinek idénre is kellemes hobbytevékenységet és aktív gyűjtőmunkát!

Kóger László

Adójának 1 %-át egyesületünk részére felajánlhatja:
Adószámunk: 18167663-1-42.
Név: Rádiógyűjtők Magyarországi Klubja Egyesület

Laptársaink tartalmából

Funkgeschichte Nr. 158 (www.gfgf.org)
Adástörténet: Néhány adóállomás a háború végén Barkácstipp: Régi vevőkapcsolások modern alkatrészekkel, Grundig Musikgerät 87 Katonai: Elektronikus felderítőberendezések a Bundeswehr alakulásának éveiben Vevők: Frekvenciastabilizálás más módon (Loewe Opta ST 22) Műszer: A Funke csővizsgáló bővítése 2. rész. 50 éves a tranzisztoros rádió: REGENCY Model TR-1 (USA 1954.)

La Scala Parlante 2004. november (www.aireradio.org)
Adástörténet: Az első műsorszóró adót létesítette az U.R.I. Rómában, 1924-ben. Elektroncsövek: Fleming diódája
TV: John Baird rendszere (1926-1930), A televíziózás kezdete Itáliában (1949) Tranzisztoros: Az első tranzisztoros rádió: Regency TR-1 (USA 1954.), Az első olasz tranzisztoros rádió: Voxson-Zephir, Sony Tr-63, A tranzisztor és az autórádió: Voxson mod. 901 Színes betétlap: Phonola mod. 567 és 568 Detektoros: Érdekes rádió négy detektorral (1920), rádió „borotvapenge" detektorral Elektroncső: Telefunken WE 13 elektroncső története Érdekes web site: www.tvszer.hu, Pierangelo Manfredini cikke tagtársunkról, Herczeg Istvánról

Antique Radio Magazine No. 63 (www.antiqueradio.it)
Gyártörténet: A német NORA első tíz évének termékei 1923-1933. (képekkel illusztrálva) Galéria: Négy olasz barát gyűjteménye (számunkra azért is érdekes, mert három ritka magyar készülékük is van: Tungsram, Standard, Telefongyár) Tungsram mod. We 3B, RCA mod. Radiola 33, Neutrodyne mod. T, Telefunken 3 csöves 1922. Stromberg-Carson mod. 601, Standard mod. Lord, Major mod. 1932, TRT mod. Super Olympikon, AEG mod. 34 WLK, Gecophone mod. BC 3235 Készülékismertetés: Radiomarelli mod. Mizar serie, Sokol mod. 403 és Signal mod. 601, La Voce del Padrone mod. Eridania második sorozat Múzeum: Olasz rádiómúzeum (www.museoradiotuglie.it) Rádiókapcsolások: CGE mod. 315 Philips színes kazetták és mod. EL 3302 lejátszó Csúcskészülékek: RCA mod. Radiola 60 Katonai távbeszélők: High Power N.1, Mk II

Museums Bote Nr. 126 (Radiomuseum.Wien@chello.at)
KAPSCH készülékek ismertetése (1968-1970.) Hordozható rádió sarok: FF-Boy osztrák Ge tranzisztoros rádió (1959) Katonai: Rövidhullámú vevő TFK E 52 „Köln" Elektroncsövek: Philips Cupra Miniwatt 2. rész

Simoncsics László

Első Zalai Rádiómúzeum Alapítvány

A Zala Megyei Bíróság 2004 december 28.-án 949/2004.-es szám alatt bejegyezte az **Első Zalai Rádiómúzeum Alapítványt**.
Az Alapítvány célja: **Az európai kulturális és technikai örökség megőrzése, különös tekintettel a magyar rádiógyártás fennmaradt gyártmányaira és sajtó kiadványaira, virtuális rádiómúzeum létrehozása, fenntartása, állandó kiállítás vagy múzeum létrehozása , fenntartása.**
Mindennek a jelentőségét a pusztuló értékek és az tény teszi különösen fontossá, hogy hazánk az 1930-as évektől a rossz emlékű KGST szakosodásig, 1962-ig, rádiógyártó nagyhatalom volt, amelynek gyártmányai a Dél Amerikai földrészen is ismertek, népszerűek voltak. Mindezek ellenére ma Magyarországon csak a diósdi múzeum látogatható mint állandó kiállítás.
Az Alapítvány besorolási kategóriája: **közhasznú szervezet.**
Az Alapítvány által végzendő közhasznú tevékenység (az 1997. évi CLVI. tv. 26. § c) pontja alapján):
- tudományos tevékenység, **kutatás**
- nevelés, oktatás, képességfejlesztés, **ismeretterjesztés**
- **kulturális örökség megóvása**

Az alapítványt létrehozó **Kósa Györgyné** a kuratórium tagjainak kiválasztásával megteremtette azt a szakmai bázist, amely biztosíték lehet a megfelelő színvonalas szakmai munka és az alapítvány céljainak eléréséhez.
Az alapítvány kuratóriumának tagjai:
- Arnhoffer András mérnök, műszaki igazgató,
- Tóth János a Magyar Olajipari Múzeum igazgatója,
- Selyem Tóth Sándor villamosmérnök, a Rádiógyűjtők Magyarországi Egyesületének alapító vezetőségi tagja, rádiógyűjtő.

Természetesen az alapítvány céljait csak megfelelő segítséggel támogatással tudja elérni, ehhez várja a segítséget és ezért kíván dolgozni.
Az alapítvány az elsősorban alábbi támogatásokat várja és kéri:
- pénzbeni (számlaszám:74000236-100117210)
- a rádiózással kapcsolatos kiadványok (régi könyvek, újságok, reklámkiadványok stb.)
- állandó kiállításra alkalmas ingatlan, vagy annak tartós használati lehetősége
- weblapkészítés, fenntartás, szélessávú internet kapcsolat, számítógép

Zalaegerszeg 2004 december 28.

Selyem Tóth Sándor a kuratórium elnöke

Philips Októda Szuper Tip:1690

Egy évvel ezelőtt ismertettem a Philips Junior készüléket, most a nagyobb testvérét az Októda Szupert mutatnám be röviden. Ritkább darabnak számít, 1934. őszén került forgalomba a Juniorral együtt. Álló alakú, szép és komoly darabja a 30-as évekbeli rádió iparunknak. Elég sok reklámanyagot találtam róla a Rádióélet, MRU, Amatőr folyóiratokban, de mindegyik rádiókereskedő cég árjegyzékében is láthatjuk, sok cég forgalmazta, tehát jegyzett darabnak számít, mégis kevés maradt meg belőle. A doboz elegáns, közepes méretű (44 cm magas), diófurnérral borítva, a középső rész sötétebbre pácolva. Azt hiszem ennél a készüléknél a legkorszerűbb kivitelt a gyár azzal is bizonyítani akarta, hogy egy viszonylag nem nagy készülékházba bele tudott zsúfolni egy ilyen bonyolult szerkezetet. Némi hasonlóságot mutat a Juniorhoz, a hangszóró előtt szintén 3 díszlécet láthatunk, de függőlegesen elhelyezve. A hangszóróselyem csak hasonlít a Junior kényes festett selyméhez, itt erősebb világosbarna színű mintás vászon nyert alkalmazást, mely az eddig általam látott 3 példányon épségben megmaradt az idők folyamán. Szembetűnő a skála körüli bakelitmaszk, felül két oldalt kétszer is látható a Philips embléma, ugyanolyan, mint a Juniornál. Az emblémák közötti kis ablak a színes skálának megfelelő színben világít, attól függ, hogy melyik hullámsávra van kapcsolva a készülék piros-HH, zöld-KH, sárga-RH. A bakelitmaszk alján középen egy hosszú nyíláson a hangolásjelző cső világít. A bal oldali gomb a hangerő és bekapcsoló, jobb oldali az állomáskereső, középen a csillag alakú gomb a hullámváltó, mellette a két kicsi gomb a hangszínszabályzó és a zavarszint szabályzó. A nagy gombok sorszáma KRT 6569, két kicsi gomb KRT 6570. hullámváltó KRT 6571. A sála nagyon szép, aranyszínű alapon részletes színes névskálával. A hátlap 2 mm vastag kemény karton a ferde szellőzőnyílásokkal mint a Juniornál, feliratok nincsenek. A kis méretű mindössze 30x20x8 cm-es shasszira épített bonyolult szerkezet, rendkívüli zsúfoltságot eredményezett. Ennek köszönhetően legnagyobb sajnálatomra a kapcsolási rajzot nem tudom most közölni, ugyanis az a tervem, hogy egy röpke délután kirajzolom a kapcsolási rajzot sajnos dugába dőlt. Meg kellett állapítanom, hogy nagyon sok időre lesz hozzá szükség, bontás nélkül nem megy, eldugott helyeken is vannak alkatrészek, huzalok. Sajnos erről a típusról szintén nincs gyári kapcsolási rajz tudomásom szerint, és eddig senki nem rajzolta még ki. Nem találtam eredeti holland megfelelőjét sem a készüléknek, tehát rajzot sem találtam hozzá. (a Rádióamatőr 1934. áprilisi számában láthatunk egy „októdaszuper" kapcsolási rajzot ami hasonló lehet ehhez e készülékhez.) Egyébként a Philips rádió és Villamossági RT. eléggé független volt az anyavállalattól, önálló gyártmányokkal is rendelkezett, melyeket azonos kivitelben az anyavállalat nem gyártott, valószínű ezek közé tartozott az októdaszuper is. Ilyen névvel készült ugyan készülék ott is de az teljesen más készülék. A mi októdaszuperünk egyébként szintén az Ericson gyártelepen készült, mint a Junior. Néhány ezres széria készülhetett, a képeken a 0478-as sorszámú

Forrás: RÉ 1934/42.

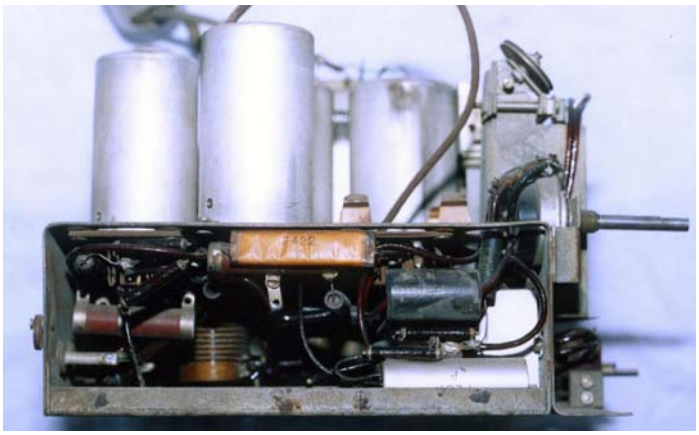
példányt láthatjuk eredeti állapotában. Ezt a példányt úgy kértem kölcsön e cikk írásához segítségül, mivel az én saját példányon (2456) rosszabb állapotban van és jelen időszakban éppen felújítás alatt. A két készülék huzalozása között van némi eltérés, lehet hogy a gyártás közben is módosíthattak a sorozaton.

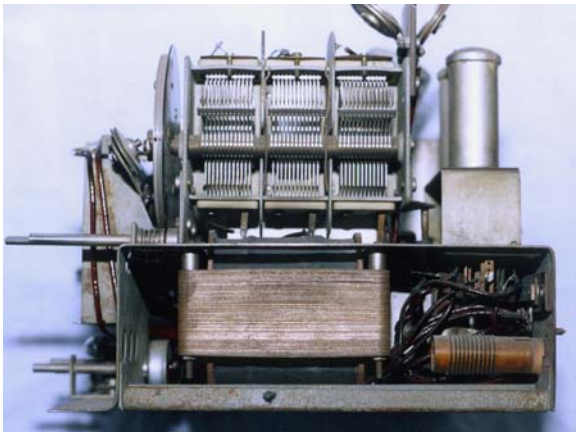
Lássuk ezek után műszakilag a szerkezetet már amennyit eddig megtudtam a készülékről. Csövezés AK1 októda-keverőcső AF2 vagy E447 selectoda-pentoda, E4444 binóda, E443H végerősítőcső pentóda 1561 egyenirányító, VT1 hangolásjelző cső. Már első ránézésre sok az újdonság, itt van mindjárt a VT1-es hangolásjelző neoncső. A drága műszer helyett gondolták bevezetni, a Philips használta is néhány éven keresztül, de istenigazából nem vált be. Segédfeszültségekre van szükség ami plussz alkatrészeket jelent és ezt a csövet is időnként cserélni kell, mert „rideg" lesz érzéketlenné válik. Egy két év után pedig úgyis jött az EM1-EM4. Külföldön a hangolásjelző neoncső Philips 4662 számon került forgalomba, de érdekes módon a régi holland Philips készülékek között nem találtam egy készüléket sem amelyikben alkalmazták volna, inkább a műszereket használták. Más külföldi rádiónál sem nagyon láttam, (egy Körtingre emlékszem.) így lehet, hogy a hangolásjelző neoncső inkább csak magyar jellegzetességnek számít. (Ha valaki tud olyan külföldi rádióról, amelyikbe ilyen neoncső van, kérem, jelezze felém.) Újdonság a vasmag használata, 30-as évek közepén kezdik használni a ferrocart, frekventa nevű vasakat. Ebben a készülékben négyszegletes rúd alakú vasakkal szerelték az összes tekercset a rövidhullámúak kivételével. Szintén újdonság érdekesség a zavarszint szabályzó, erről pontosat most nem tudok mondani, majd a kapcsolási rajz után. Valószínű úgy működik, hogy be lehet állítani milyen térerejű állomásokat vegyen a készülék. A bemenet természetesen sávszűrös, három hangolt körös, hármasforgóval. Érdekesség, hogy a készülékekbe Standard hangszórót szereltek be, rajta a kimenőtrafó is Standard gyártmány, ez biztos, hogy gyári beszerelés. Az alkatrészek persze megint azok a fránya F jelzésűek, mint a többi régi Philips készülékeknél és sajnos még mindig nincs gyári táblázat ezeknek az alkatrészeknek. Persze a rövidhullámú vétel, a nagy méretű síkskála, a gerjesztett dinamikus hangszóró is az újdonságok közé tartozik az 1934-35-ös években. Hát röviden ennyi erről a ritka Philips készülékről.

A készülék kapcsolásáról, felépítéséről természetesen majd a kapcsolási rajz után tudok majd írni bővebben egy következő rész keretében.

Figyelem! Aki tud a Philips Októda Szuper rajzáról az, kérem, jelezze felém! Fontos lenne!

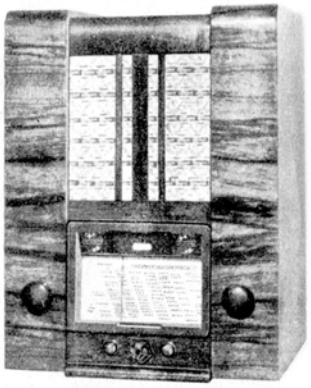
Kóger László

PHILIPS
„OKTÓDA-SZUPER“

4+1 CSÖVES AMERIKAVEVŐ SZUPERRÁDIÓ

A PHILIPS OKTÓDA-SZUPER sikeresen leküzdötte a rádió minden kezdetlegességét és a gyermekcipők szorításától megszabadulva, győzedelmesen dokumentálja a rádiótechnika akadálytalan előretörését.

A PHILIPS OKTÓDA-SZUPER nem tűri többé az éterposta szeszélyét, nem botorkál bizonytalanul a gyengébb-erősebb állomások zűrzavarában; nem függ többé a véletlenek játékától egy a programból tetszőlegesen kiválasztott műsorszám reprodukálása.

Az újonnan bevezetett sikskála világosan és áttekinthetően jelöli meg az adók helyét. Az automatikus fading- és hangerőszabályozás kiküszöböli a fading-okozta elhalkulásokat s kiegyenlíti azokat a különbségeket, amelyek gyengébb és erősebb állomások vételénél egyébként fennállanának.

Rendkívül hasznos újítás az u. n. zavarszintbeállítás. Amennyiben a vételt külső, illetőleg atmoszférikus zavarok megnehezítik, a készülék erősítése egy gomb segítségével úgy változtatható, hogy azon adók műsora, amelyek erőssége a zavarok erősségét meghaladja, kifogástalanul élvezhető. Ez a berendezés kiküszöböli az idegen hangokkal, recsegéssel, ropogással torzított hangvisszaadást és a hangszínszabályozó segítségével a kiváló dinamikus hangszóró a vételnek kellemes, lágy, természetes színt ad.

A készülék — a közép és hosszú hullámsávokon kívül — rövidhullámok vételére is alkalmas. Közvetlenül hallhatók óceánon túli állomások; kedvező viszonyok mellett szépen jelentkezik Amerika és így a hírszóró broadcastingadók olyan tömegének műsora áll rendelkezésre, amelyből minden igény minden időben kielégíthető.

Az OKTÓDA-SZUPER 4+1 csővel, transzponáló elv szerint működik. Hasznosítja a rádiócsövek tökéletesítése terén elért legújabb eredményeket. A PHILIPS októda-csővel olyan szerkesztési újítások adódtak, amelyek a szuper-rendszer előnyeit hiánytalanul megvalósítják.

A készülék egyik leghasznosabb és legfeltünőbb tökéletesítése a vizuális hangolás. Az állomáskeresés ugyanis célszerűen nem a fül, hanem a szem útján történik. A hangerőszabályozó teljes visszaállítása mellett, tehát hallható hang nélkül állítjuk be a kívánt állomást. Egy speciálisan erre a célra szerkesztett neonlámpa szolgál segítségül. Amikor a skálamutató az állomás felé közeledik, a neonlámpa kezd erősebben világítani és az állomás pontos behangolásakor a lámpa maximális fénnyel ég. A hangnélküli állomáskeresés nagyon kellemessé teszi a beállítást, mert megakadályozza, hogy állomások között a zavarok felerősödve vagy az állomások eltorzítva jelentkezzenek.

Az OKTÓDA-SZUPER fontosabb tulajdonságai:

1. PHILIPS Szuper-csősorozat (októda, pentóda-selektóda, binóda, 9 wattos végerősítő pentóda)
2. Szuperheterodyn kapcsolás
3. Sávszűrős előszelekció
4. Héthangoltkörös ultraszelekció
5. Automatikus fadingszabályozás
6. Optikai állomáskeresés
7. Kényelmes egygombhangolás
8. Rövid-, közép- és hosszúhullámú vétel
9. Zavarszintbeállítás
10. Folytonos hangszínváltoztatás
11. Egyenletes hangerőszabályozás
12. Külön torzításmentes helyiadóbeállítás
13. Szabályozható grammofónerősítés
14. Maximális hangerő
15. Nagyfokú érzékenység
16. Áttekinthető modern sikskála
17. Antihigroszkopikus dinamikus hangszóró
18. Feltétlen üzembiztonság
19. M. E. E. előírások betartásával
20. Nemes kaukázusi diófaház legművészibb luxuskivitelben
21. Átkapcsolható minden használatos feszültségre

6	hónapos	részletár	P 385.—,	előleg	P 55.—,	havi	részlet	P 55.—
9	„	„	P 405.—,	„	P 45.—,	„	„	P 40.—
12	„	„	P 423.50,	„	P 39.50,	„	„	P 32.—

Forrás: RÉ 1934/35.

A magyar rádiózás és rádiógyártás az ORION gyár tükrében

A Berlini Műszaki Főiskolán tanult és 1850-ben Odesszában született Kremenezky János volt az eddig legsikeresebb magyar ipartörténeti siker megalapozója az elmúlt században. Az Orion sikertörténet elindítója a jól prosperáló bécsi izzólámpa gyártási tapasztalatokkal 1913-ban megalapította a Magyar Wolframlámpagyárat. A gyár kereskedelmi részlege 1924 októberében ORION Villamossági Rt.-re változtatta nevét. Termékeit 1925-től Orion védjegy alatt forgalmazta, a jól megválasztott védjegy és a jó minőségi színvonalú termékek példátlan karriert futottak be Európában, de azon kívül is.
Az Orion háromfejes védjegyet Bottlik József grafikus tervezte, aki évtizedekig működött közre ma úgy mondanánk a gyár arculattervezésében.

Érdekességként kell megemlíteni, amiről korábban nem ejtettünk szót, hogy a Magyar Wolframlámpagyárban az Egyesült Izzó résztulajdonos volt, amely később 1931-ben az alapító Kremenezky bécsi érdekeltségét is megszerezte. Ez a kis kitérő talán részben magyarázza azt a tényt, hogy ez idő tájt több országban jelentek meg Tungsram márkajelzéssel (de gyártóként is) Orion készülékek is.
De térjünk vissza az eredeti fonalunkhoz a Magyar Wolframlámpagyárhoz, amelyben a bécsi gyár után - ahol 1923-ban már nagysorozatú rádiócsőgyártás folyt - 1925 decemberében megkezdődött az elektroncsőgyártás. Ezzel megteremtődött az 1926-os rádiógyártás elindításának egyik fontos technikai feltétele, ez kezdetben Telefunken szabadalmak ill. a bécsi gyár tapasztalatai felhasználásával történt. A belföldi piacon az itt lévő nyugati érdekeltségű gyárakkal (Philips, Siemens, Standard, később a Telefunken is) de az Egyesült Izzóval is erős verseny alakult ki.
A rádiózás és a rádiókészülékek elterjedését nagyban nehezítette, hogy 1925-ben az elsőként megépült már nem kísérleti (ezek a kísérletek 1923-24-ben távíróadóval történtek) 500W-os
Telefunken műsorszóró adó kicsi hatósugarával kevesek számára tette vonzóvá az amúgy borsos árú készülékek megvásárlását.
A vételi lehetőségek javulása, közel az egész országra történő kiterjesztése után (1927-ben a 3kW-os, majd 1928-ban a lakihegyi 20kW-os adók belépése) következtében jelentősen megnőtt a rádióelőfizetők száma, annak ellenére, hogy ez akkor jelentős tortúrával és anyagi kiadással is járt.
Engedélykérelmet kellett benyújtani a magyar Királyi Postahivatalnak (készen vásárolt készülék esetén) ill. a M. Kir. Kereskedelemügyi miniszternek ha a készüléket a vásárló alkatrészekből maga állította össze. Jelentős díjakat is fizetni kellett az üzemeltetésért, használatért. Érdekességként néhány díjtétel:
Fémvezeték nélküli adóállomás esetén: minden egyes vevőállomás után 125 Korona, fémvezetékkel irányított közérdekű vagy magánhasználatú adóberendezés után: kapcsolási díj állomásonként 500 Korona, havi díj: rendes használatért 30 Korona
Ekkoriban egy kristálydetektoros készülék ára (amelyet most zsebrádiónak is mondhatnánk, bár felhasználási lehetősége sokkal korlátozottabb volt az antenna és földelés igénye miatt) 574 Koronába került.
Visszakanyarodva az alaptörténethez, 1929-30-ban megkezdődött az Orion rádiók gyártása és a felfutás után az exportja, Lengyelországba, Finnországba, Németországba, Norvégiába, Svájcba és Svédországba szállított a gyár rádiókat.
Az Egyesült Izzó (Tungsram) rádiócsőgyártása erre az időszakra annyira felfutott, hogy az Izzó elég anyagi erőforrással bírt ahhoz, hogy a csődközelbe került bécsi Kremenezky gyár felett is megszerezze az ellenőrzést, így áttételesen hozzájutott a Magyar Wolframlámpagyár az Orion többségi tulajdonához is.
Ezzel a felvásárlási akcióval két jelentős eredményt is elért, az izzólámpa piacon megszabadult a konkurenciától ugyanakkor az elektroncsövek számára biztos piacot biztosított magának.

A hazai rádiózás aranyéve 1933, elkészült a120 kW-os lakihegyi nagyadó amely 314m-es magasságával a mérnöki munka csúcsa volt , és egyben a világ legmagasabb rádióadótornya volt, öregbítve a magyar rádiózás hírét.
A Magyarországon jelenlévő nagy nyugati márkák érdekeltségei (Philips, Siemens, Standard, Telefunken) belföldön különösen nagy de külföldön sem elhanyagolható konkurenciát jelentettek az Orion számára.
A piac biztonsága miatt mindegyik gyártónak érdeke volt a hazai piac felosztása a hosszú távú együttműködés, a biztonságos gyártás a tervezhető fejlesztés érdekében is. Ezért kartell szerződést kötöttek, amely meghatározta az árakat, a készülék darabszámot és a kereskedelmi hálózatok kialakítási kereteit is. Ennek következményeként az Orion gyártókapacitásának lekötése, fejlesztése csak a külföldi piac irányába volt célszerű és logikus. Ennek az elgondolásnak a sikerét nagyszerűen érzékelteti hogy 1934-ben a termelés több mint a felét a gyár már exportra szállította.
A legjelentősebb exportpiacok ekkorra kibővültek és a már említetteken kívül Belgium, Csehszlovákia, Románia, Jugoszlávia és Törökország is ebbe a körbe kerültek. Az Orion gyártókapacitására jellemző adat hogy 1940-ben a hazai készülékgyártás több mint 50%-át termelte meg ami kb. 50 ezer készüléket jelentett.
Erre az időszakra jellemzőek azok a gyönyörű reklámgrafikák amelyek mindegyik gyárra jellemzőek voltak. Az ekkor már több országban működő vagy kísérleti stádiumban lévő televíziózást is belefoglalta az egyik gyártó a reklámjába, miszerint az ő készülékeinek olyan jó a hangja hogy a szereplők szinte láthatóak.

Ennek az időszaknak is megvolt a kormány által támogatott „Sulinet" programja amely azt a célt tűzte ki, hogy az iskolákat „iskolarádióval" a szegényebb családokat néprádióval lássa el.
Az olcsó néprádió árusítása a szegényebb családok rádiózásba, népművelésbe történő bevonása érdekében 1936-ban merült fel első alkalommal. Az első néprádió gyártásának beindítása a gyáraknak az alacsonyabb profit miatt nem igazán volt érdeke, így a kormányzat elképzelése csak 1939-ben valósulhatott meg. (ábra, 1939-es néprádió)
A néprádió akcióban mindegyik gyártó részt vett, a készülékek ára 57.30 Pengő volt, amelyből 48-at a vevő 24 havi részletre fizethetett, a fennmaradó részt a gazdasági tárca térítette meg a gyártóknak.
A második néprádió akció 1949-1951-ben volt. Az Orion ebből a már szuper rendszerű készülékből félmillió darabot gyártott 1957-ig, amely rendkívüli darabszám a gyár történetében. Az Orion fejlődése a II. világháborúig töretlen volt, vezető gyártói státuszát végig megtartotta. A háború elején (amíg hazánk nem volt hadszíntér) kevésbé okozott gondot a gyártóknak de 1944-től már jelentős anyagellátási problémák, és a bombázások után gyártókapacitás problémák is adódtak. 1943 elején a kormány vélhetően a háborús kiadások miatt is a 300 pengőt meghaladó árú készülékekre 30%-os fényűzési adót vetett ki, ezt a gyártók nyomására később 600 pengőre emelték.
Fontos adalék még ebből az időszakból, hogy a német megszálló hatóság elrendelte 1944 augusztusában a rádiókészülékek beszolgáltatását, ennek következtében az előfizetők száma az 1928-as szintre esett vissza.
Érdekes jellemzője a hazai rádióiparnak az , hogy 1926-1945 között az Orion 139 rádiótípust gyártott, ami évente 7-19 variációt jelentett, érdekes módon az utóbbi szám 1941-42-ben határozta meg a gyártási sokszínűséget. Ez a sok esetben csak külalaki változatosság (néhány estben esetleg a kezelőszervek, hangszóró méretváltozásával párosult) a többi gyártóra is jellemző volt. A típusválaszték a háború után csökkent, de 1950 után ismét nőtt és nagyon szép és technikailag világszínvonalú készülékek kerültek ki a tervezők kezeiből. 1958-ban a Brüsszeli világkiállításon az Orion AR306-os készüléke aranyérmet nyert.
Napjainkra az olyan fontos technikai újdonságok mint 1935-től a varázsszem, a revolverdobos és később a nyomógombos hullámváltó, a nyomtatott áramkör, az URH rádiózás a tranzisztor és az integrált áramkör jelentősége is feledésbe merül. A rendszerváltás lassan, módszeresen megszüntette a hazai gyártói sokszínűséget, az államosítás után a gyárak megszűntek, átalakultak és tulajdonképpen az ötvenes évek elejére eltűntek az országból.

A KGST kooperáció tönkretette a hazai ipar büszkeségét is az Oriont is, amely méltó módon búcsúzott az AR 312 és AR 612 (Pacsirta) és más típusokkal, a rádiógyártást Bulgáriának átadtuk, bár a Videoton továbbvihette a készülékgyártást az elődök csillogása már nem volt utolérhető.

A témával kapcsolatban további információkat találhat az olvasó a szerző honlapján és az ott ajánlott linkeken (http://www.zalaszam.hu/radio) .

Zárógondolatként annyit még szeretnék elmondani hogy úgy érzem a hazai rádiógyártás és rádiózás nagy napjai, évei a klasszikus értelemben véve a második aranykorral 1950-1960 között, véget értek. A jövő a digitális rádiózásé ennek is egy ága fejlődik különösen amely a megállíthatatlanul fejlődő számítástechnika egyik terméke az MP3 formátum és más tömörített formátumok amelyek megalapozzák az olcsó és viszonylag jó minőségű Web rádiózás terjedését.

Nekünk gyűjtőknek pedig továbbra is változatlan a feladatunk mentsük ami még menthető és állítsunk méltó emléket a XX. századi világhírű magyar rádióiparnak.

Selyem Tóth Sándor rádiógyűjtő

Felhasznált irodalom

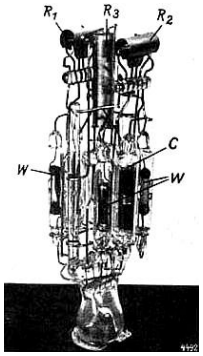
Az Orion gyár történet 1913-1963 - Molnár János: A rádiótelefon 1926 - Magyar Wolframlámpagyár Kremenezky János Rt. Rádiókatalógus
Hrabál László: A Vatea gyár története - STS: www.zalaszam.hu/radio honlap

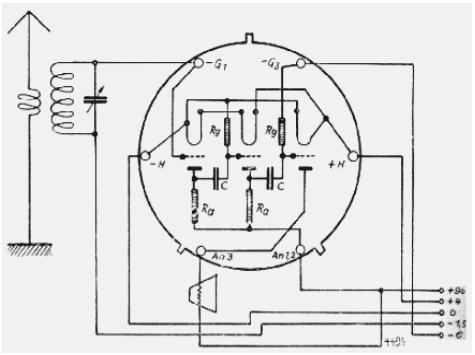
Huzaljelölések

CuE	= egyszeresen zománcozott rézhuzal
MZ	= egyszeresen zománcozott rézhuzal
CuEE	= kétszeresen zománcozott rézhuzal
CuDM	= kétszeresen zománcozott rézhuzal
CuZM	= kétszeresen zománcozott rézhuzal
CuMD	= kétszeresen zománcozott, műanyag alapú rézhuzal
CuES	= egyszeres zománc- és egyszeres selyemszigetelésű rézhuzal
MZF	= műanyag alapú, 150 C°-on olvadó, zománcozott forrasztható rézhuzal
CuMZZF	= műanyag alapú, 155 C°-on olvadó, kétszeresen zománcozott, forrasztható rézhuzal
MZZE	= műanyag alapú, 120 C°-on olvadó, kétszeresen zománcozott, forrasztható rézhuzal
MZZ	= műanyag alapú, kétszeresen zománcozott rézhuzal
ZMD	= kétszeresen zománcozott rézhuzal

Loewe lámpa a világ első integrált áramköre

Akit jósszerencséje megajándékoz egy 3NF Loewe lámpával, bizonyára csodálattal nézi ezt az üvegtechnikai mestermunkát. Teljes joggal, mert az elektroncső már puszta megjelenésével rászolgál erre. Valójában azonban az elektronikai megoldás újszerűsége és nagyszerűsége sokkal jelentősebb az üvegtechnikai bravúrnál.
Gondolom feltűnt a kor (1925, 26-t írunk) vevőkészülékei, kapcsolástechnikája iránt érdeklődőknek, hogy az audion rácskomplexumon kívül csak elvétve található ellenállás, kondenzátor az áramkörökben. Induktivitások, nehezen készíthető nemlineáris nieder trafók annál nagyobb számban. Vajon miért? A válasz nagyon egyszerű: nem tudtak jóminőségű ellenállást, blokk kondenzátort gyártani. Az ellenállásos erősítőben a cső paraméterek (áthatás, belső ellenállás) mellett az anódellenállás határozza meg az erősítést. A szilit ellenállás a levegő nedvessége hatására jelentősen változtatta értékét, ezen kívül jelentős sajátkapacitása valósággal rövidrezárta nagyobb frekvenciákon. A szerelésből adódó szórt kapacitások is csökkentették a felső határfrekvencia értéket (nem beszélve az anód-rács kapacitásról): ellenállásos erősítőt nem tudtak 2000 m alatti hullámokra (300 kHz fölé) készíteni. Tehát csak a hosszú hullámok jöhettek számításba. A blokk kondenzátor az anódról csatolja a jelet a következő cső rácsára. A kondenzátornak igen jó szigetelésűnek kell lennie, különben a rács pozitív vezérlést kap az anódról és ez audionszerü egyenirányítást okozhat. Ezek voltak azok a legsúlyosabb problámék, amelyek miatt a legtöbb konstruktőr a transzformátoros csatolást választotta. Németországban viszont megpróbáltak ellenállásos erősítőt készíteni magasabb frekvenciákra is. Szilit helyett fémréteg ellenállást alkalmaztak. Ez úgy készült, hogy üvegrúdat lehelet vékony fémréteggel vontak be, majd üvegcsőbe forrasztották, amiből előzetesen a levegőt kiszivattyúzták. A jó minőségű anyagokból készült kondenzátorokat is vákuumcsőbe forrasztották és ezekkel az alkatrészekkel valamint alacsony anód rács kapacitású triódákkal már 1,6 2 MHz határfrekvenciáig jutottak. Ekkor támadt Manfred von Ardennek az a praktikus ötlete, hogy ha már az ellenállást és kondenzátort úgyis légüres térbe kell zárni, miért alkalmazzanak ehhez külön üvegcsöveket, amikor ezek az alkatrészek amúgyis szerves összefüggésben vannak a lámpával, amely szintén légüres térben dolgozik. Ebből a gondolatból fejlődött ki aztán, Ardenne és Dr. Siegmund Loewe közös munkája eredményeképpen a többszörös cső (3NF), amelyben 3 trióda, 4 ellenállás és 2 kondenzátor található közös búra alatt. (Rossz nyelvek szerint a kifejlesztést az is ösztönözte, hogy a rádiókészülékeket a csövek száma alapján adóztatták és Loewe ék így olcsóbbak lehettek a konkurenciánál). Az eredeti ötletet nem sikerült teljesen megvalósítani, mert az ellenállásokból és a kondenzátorokból gázok szabadultak fel (kályházni ezeket az alkatrészeket nem lehetett), tönkretéve az üvegbura vákuumát. Ezért a passzív alkatrészek saját vákuumcsőben kerültek beépítésre, amint az a rajzon is látható (1. ábra). Az erősítő és az audion trióda (R1, R2) vízszintesen, a végerősítő trióda (R3) függőlegesen lett beépítve. (Az ellenállásokat W, a kondenzátorokat C betű jelzi). A két első trióda fűtését sorba, a végtriódáét ezekkel párhuzamosan kapcsolták. A lámpa igen impozáns méretű: 162 mm hosszú 45 mm átmérővel. A csőhöz egy speciális bajonettzáras foglalat tartozik, erős bronz rugóérintkezőkkel ellátva. A lámpát egy nagyméretű vastag papírból készült dobozban hozták forgalomba. Belül két merevítő lap zsinórokkal rögzíti a lámpát. A doboz oldalán megtalálható volt a 2. ábrán látható kapcsolás. A csőben alkalmazott alkatrészek: Ra= 3 Mohm, Rg= 5 Mohm, C= 1200 cm.

A háromszoros cső már maga is vevőkészüléknek tekinthető, amelyet csak hangolókörrel kell ellátni, hogy az antennából kiválassza a megfelelő rezgéseket és megszólaltasson egy mágneses hangszórót. Ráadásul kristálytiszta hangon, mivel az erősítő átviteli karakterisztikája 100-tól 3000 Hz-ig teljesen egyenes, a 3dB es pontok 50 és 10000 Hz-nél vannak. (Nem igen volt akkortájt hangsugárzó, amely képes lett volna tökéletesen átvinni ezt a sávot).

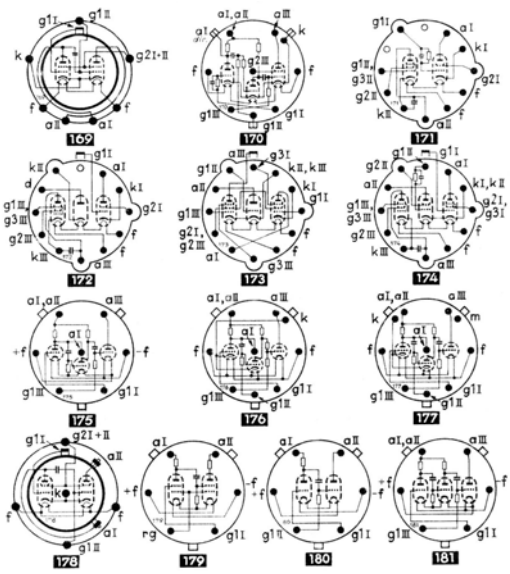
Természetesen a 2. ábrán látható egyenes vevő csak a helyi állomásokat vette, illetve jó, magas antennával az erősebb távolabbiakat. A szelektivitás növelésére a már jól bevált visszacsatolást választották, ezért kivezették az audion anódját (RNF 7 típusszámmal forgalmazták ezt a csövet). A kivezetés oldalt a bakelit csőfoglalaton vagy alul középen történt. Ez utóbbi esetben a nagyméretű, bajonettzáras foglalaton, középen, készítettek egy hetedik érintkezőt. (Megjegyzendő, már az eredeti lámpán is hozzáférhető volt az anódkivezetés a cső aljzatot lezáró fedél eltávolítása után).

A jól sikerült 3NF a Loewe Radio-t újabb és újabb és természetesen egyre jobb- többszörös csövek kifejlesztésére ösztönözte. A teljesség kedvéért megadom az általam ismert teljes listát csőadatokkal és lábelrendezéssel együtt.

Loewe - Mehrfachröhren

Typ	Zahl der Elektroden	Sockel Nr.	Heizung Art	Heizung U_f V	Heizung I_f A	Spannungsquelle	Verwendung	Betriebswerte U_a (+U_b) V	U_{g2} V	I_a mA	I_{g2} mA	S mA/V	D (+D_{g2}) %	R_i kΩ	R_a kΩ	R_{g2} kΩ	Grenzwerte U_b V	Q_a W
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
MO 44	4+4	169	ind.	35	0,18	≂	M+O	200	70	4 4	5 5	1,2 1,2	— —	400 400	— —	— —	300 300	1,5 1,5
WG 33	3+3+4	170	ind.	50	0,18	≂	A (W) N (W) E	200+ 200+ 200	— — 75	— — 15	— — 2	1,2 0,2 1,5	3,5 2 —	24 250 65	— — 9	— — —	250 250 250	— — 4
WG 34	4+5	171	ind.	50	0,18	≂	A (W) E	200+ 200	(40) 200	0,35 35	0,08 10	1 4,5	3,5+ 10+	2000 45	350 9	2500 —	300 300	— 8
WG 35 ⑨	4+2+5	172	ind.	63	0,18	≂	H°(W) E	200 200	40 200	0,35 50	— 9	1 4	— —	2000 25	350 —	2500 —	300 300	— 10
WG 36	5+3+5	173	ind.	65	0,18	≂	M° O Z°	200 150 200	100 — 100	3 5 4	8 — 1,7	0,8 3,3 2,5	5+ 10 5+	500 3 800	— — —	— — —	300 150 300	1,5 1 1,5
WG 37	5+4+5	174	ind.	75	0,18	≂	H A (W) E	200 200+ 200	100 (40) 200	4 0,35 35	1,7 0,08 10	2,7 1,0 4,5	5+ 3,5+ 10+	750 2000 45	— 350 9	— 2500 —	300 300 300	1,5 — 8
2 HF	R3+R3	179	dir.	4	0,165	B	H (W)	91+ 61+	Ug1: 9 Ug1: 9	1 2,2	1,7 7,3	0,3 0,6	6 6	476 28	— —	— —	150 150	— —
HF 30	3+3	180	dir.	4	0,125	B	H (W)	135+	—	2,3	—	je 1,3	je 6,5	je 19	—	—	200	—
2 HMD	4+4	178	ind.	4	1,5	~	M+O	200	100	4 4	5 5	1,2 1,2	— —	400 400	— —	— —	300 300	1,5 1,5
2 NF	3+3	—	ind.	4	0,6	~	A (W) E	135+ 135	— —	— 15	— —	0,2 2	0,75 22	660 2,4	— —	— —	200 200	— 2
3 NF	3+3+3	181	dir.	4	0,35	B	A (W) N (W) E	135+ 135	— —	0,3 7	— —	0,2 0,7	1,75 20	290 7	— —	— —	150 150	— 2
3 NF Bat 3 NF Net	3+3+3	175	dir.	4	0,125	B ≂	A N E	200 200 200	— — —	2 0,3 10	— — —	0,2 0,2 1,2	1,75 1,75 22	290 290 3,8	— — 12	— — —	200 200 200	— — 3
3 NFK 3 NFL	3+3+3 3+3+3	176 177	ind.	4	1,2	~	A N E	300 300 300	— — —	2 0,3 35	— — —	0,2 0,2 3,5	1,75 1,75 28	290 290 1	— — 12	— — —	300 300 300	— — 15
3 NFW	3+3+3	176	ind.	4	1	~	A N E	200 200 200	— — —	2 0,2 20	— — —	0,2 0,2 3,0	1,75 1,75 22	290 290 1,5	— — 1	— — —	300 300 300	— — 6

A 2. ábrán látható kapcsolást valószínűleg sokan felismerték: ez a legendás OE 333, minden német (és sok egyéb) gyűjtő vágyálma. Népszerűsége alapján az első néprádiónak tekinthető: 1926 - 1932 között gyártották és egész Európában nagyon kedvelt volt, mintegy 1 millió készüléket adtak el belőle ezen idő alatt. Még Angliában is árulták. Eredeti ára 39.5 birodalmi márka volt (Angliában 3 font 30 penni). Népszerűségét az árán kívül könnyű kezelhetőségének és tiszta hangjának köszönhette, továbbá annak, hogy a gyártó gyakorlatilag örökgaranciát vállalt: csekély térítésért a kiégett lámpát kijavította. Ekkortájt tűnnek fel az ezüsttel bevont, átlátszatlan csövek, melyeknek még a foglalatát is befestették. Ha az ezüst fedőréteget eltávolítjuk látható lesz, hogy az ekkor gyártott új csöveknek sem olyan szép már a belső kialakítása, mint a kezdetekben. Célszerűbb volt tehát ezt eltakarni. (Sic transit gloria mundi: Így múlik el a világ dicsősége).

Az OE 333 kezelése valóban nagyon egyszerű: a 4 Volt fűtőfeszültség bekapcsolásával a lámpa életre kel. Fűtőellenállásra nincs szükség. 500 cm-es forgókondenzátor szolgált a hangolásra, a hangerőt a kis veszteségű antenna tekercs elfordításával, a csatolás változtatásával lehetett szabályozni.

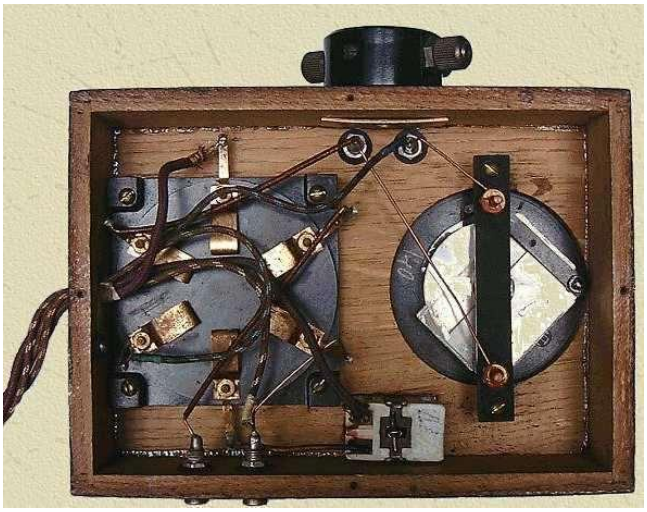
A tekercsek cserélhetőek voltak; közép és hosszú hullámú vételre készültek. Kezdetben a készüléket 180x130x50 mm fadobozzal árulták, majd elkészült a bakelit változat is (1927). A fénykép a fadobozos rádió külső és belső kialakítását mutatja. El kell ismerni, nincs túlbonyolítva, de mégis figyelemre méltó készülék. A vevőt a Loewe-Radio gyár kétféle -egy kisebb és egy nagyobb- hangszóróval hozta forgalomba. Mindkettő kónuszos kivitelű, mágneses szerkezetű volt. A rádióhoz anódpótló is kapható volt.

A Loewe Radio a fenti csőtáblázatból is láthatóan a fejlesztést sikeresen tovább folytatta. Először 2HF típusszámmal egy kétszeres lámpát készítettek, két rácsos csövekkel. Ezt a 3NF előtt, nagyfrekvenciás erősítésre használták. Készült egy 2HF és két 3NF plusz egy trióda alkalmazásával transzponáló vevőkészülék, és a sort még hosszan folytathatnánk. De ez már legyen a német rádió gyűjtők feladata. Én elsősorban a 3NF többszörös csövet, az első integrált áramkört szerettem volna ismertetni remélhetően a gyűjtőtársak érdeklődésére.

Végezetül a restauráláshoz, az esetleges bekapcsoláshoz szeretnék néhány tanáccsal hozzájárulni.

Ha valakinek kiégett lámpája van, az Interneten talál ötleteket, hogyan lehet miniatűr csövekkel és némi üvegtechnikai munkával egy imitációt létrehozni. Ilyen mértékű beavatkozást legfeljebb az ezüstfestékkel bevont fiatalabb csöveknél tartok elfogadhatónak. A legkorábbi, átlátszó burájú csöveknél inkább az eredeti igaz üzemképtelen- állapot megtartását javaslom.

A 3NF lámpán a felirat nagyon sérülékeny, még cérna kesztyűben sem ajánlatos érinteni (ha még egyáltalán látható belőle valami). Eredetileg a következő vörös színű felirat volt látható rajta lekerekített keretben:

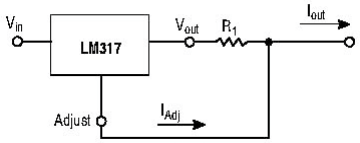
LOEWE RADIO 3NF Kathode: 4 Volt 0.3 Amp Anode: 90 Volt

Javítása vörös lámpalakkal, vékony mókusszőr ecsettel megkísérelhető.

Az OE 333 a kapcsolási rajz és a fényképek alapján könnyen megépíthető. A tekercs menetszám nem túl kritikus: Közép hullám: antenna tekercs 25-75 menet, hangoló tekercs: 75 menet (A mostani adóteljesítmények mellett 75-75 menet bőven megfelel). Hosszú hullám: antenna tekercs 100-500 menet, hangoló tekercs: 150-200 menet

A tekercsek 0.6 -0.8 mm átmérőjű, pamutszigetelésű rézhuzalból készítendők. Az eredeti önhordó low-loss tekercsek elkészítéséhez, egy stoppolófához hasonló eszköz szükséges, amin, egy fahengeren két sorban találhatók a kivehető tüskék. A tüskék távolsága határozza meg a tekercs szélességét. A páratlan számú tüskék (pl. 11db) között a tekercselés cikk-cakkban, két tüskét átfogva történik. (A 2001. februári számban leírtak jól hasznosíthatók). Legnehezebben a két -fehér és fekete színű- nyomógombos kapcsoló készíthető el. Mivel inkább a vételi és hangzásbeli tulajdonságok kipróbálása a cél, egy öregebb tömbler kapcsolóval helyettesíthető (mint ahogyan a Loewe Radio is tette a későbbi bakelit készülékeknél).

Bár a lámpa fűtőszála nem túl érzékeny, bekapcsolásnál ajánlatos az óvatosság. A lábak összekeverése és az anódfeszültséggel való táplálás a fűtőszál gyors kiégését okozza. A nagyon kis belső ellenállású sorba kapcsolt elemekből álló telep helyett inkább egy minden szükséges védelemmel ellátott elektronikus tápegységet javaslok. A 2004 Rádiótechnika Évkönyv 82. oldalán egy nagyon jól használható tápegység található telepes rádiókhoz. Én ezt kiegészíteném azzal, hogy a fűtést egy áramgenerátorról célszerű megtáplálni a következő áramkör alkalmazásával:

Jól ismert, hogy a fűtőszálak hideg ellenállása 5-10 szer kisebb az üzemi értéknél, ezért a bekapcsolás pillanatában jelentősen túlterhelődnek. Például a 3NF fűtőszála melegen 11.4, hidegen csak 1.7 ohm. Ez azt jelenti, hogy hidegen több mint 2 amper folyik át a fűtőszálon. Ha áramgenerátort alkalmazunk, a hideg fűtőszál is csak az üzemi áramot veszi fel. A felfűtés kicsit hosszabb lesz, viszont elmarad a bekapcsolási veszélyes áramlökés. Az áramkör olcsó alkatrészekből könnyen elkészíthető. Egyszerűen a tápegység vagy akár egy telep után kötjük. A kimenő áramot az R1 huzal ellenállás értéke határozza meg. Az áramkör élesztését próbaterhelésen végezzük (pl. 1 Ohm -on)! Az áram értéke a következőképpen számítható:Iout=1.25 V / R1 (ohm). A 3NF fűtéséhez R1=3.6 ohm, Vin= 8 Volt.

Fontos az LM 317 kielégítő hűtése (bár van túlmelegedés elleni védelme): az eldisszipálandó teljesítmény az IC-n eső feszültség (Vin Vout) és az átfolyó áram szorzata.

A további kímélést szolgálja, ha az anódfeszültséget csak a felfűtés után kapcsoljuk be.

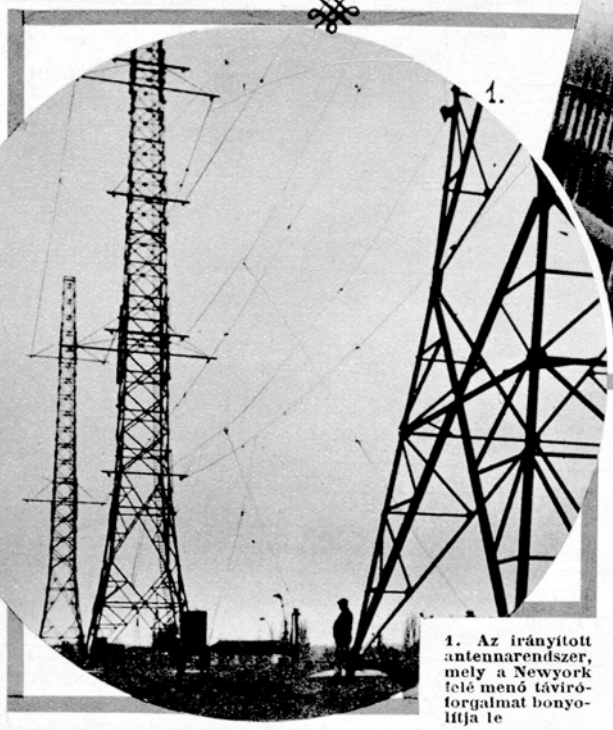
A bekapcsolt lámpa csodálatos látványt nyújt: a direkt fűtésű katódok úgy világítanak, mint egy-egy zseblámpaizzó.

Szabó László

Forrás: Technika 1926/10., Magyar Rádió Amatőr 1927/1., Funk Bastler, Jahr 1926 http://www.hupse.nl, http://www.jogis-roehrenbude.de http://www.oldradioworld.de

70 éve, Székesfehérvárról indult az első rövidhullámú adás!

Budapest-New-York 1/50 másodperc

1. Az irányított antennarendszer, mely a Newyork felé menő távíróforgalmat bonyolítja le

2. A két 150 m-es antennatorony egyikének feltámasztási pontjáról kiiktás az (a, b, c) antennákra, ahonnan a karácsonykor megindúló rövidhullámú magyar műsort fogják adni és (d, e, f) irányított antennarendszerre

LÁTOGATÁS A SZÉKESFEHÉRVÁRI RÁDIÓTELEPEN, AHONNAN AZ AMERIKAI ÉS TÁVOL-KELETI RÖVIDHULLÁMÚ MŰSORT FOGJÁK KÖZVETÍTENI

Tíz perc késéssel fut be a trieszti gyors Székesfehérvárra. A sürü felhőkből csöpörögni kezd az eső, mikor kiérünk az állomás épülete elé, ahol hosszú sorban állnak az egylóerős bérkocsik, láthatóan büszkén arra, hogy ők már voltak, mielőtt Ford lett volna...

— A rövidhullámú adóállomáshoz szeretnénk menni. Mennyi oda az út? — A kocsis megnevez egy összeget, azután leszedi a pokrócot a lóról és a lábainkra teszi, amint azt az évezredes lófuvarozási illemtan megköveteli. Hol ügetünk, hol döcögünk... míg vagy egy fél óra mulva feltűnik jobbra az úton egy kis erdő, melyet antennacsemeték, antennák és antennaóriások alkotnak. Még néhány perc és a lovacska prüszkölve áll meg az adóépület előtt, a kocsis zsebrevágja ami őt illeti és a szemergő esőben visszadöcög első királyunk fővárosa felé...

*

— Mindenekelőtt, — miért van itt ez a rengeteg antenna? — hangzik az első kérdés, miután Jozó mérnök, az állomás vezetője, hellyel és cigarettával kínált meg.

— Hát antennákkal valóban el vagyunk látva, — szól a felelet — de szükségünk is van erre. A rövidhullámok ezen a téren különösen követelődzőek, minden hullámhosszhoz feltétlenül más-más hosszúságú antennát kell alkalmazni. Az antennaszál hosszát többnyire a hullámhossz felére méretezik és természetes, hogy két-két antennaoszlop közé több különféle hosszúságú antennát is függesztünk fel, melyeket azután szükség szerint kapcsolunk be innen a központból.

— Ez a két antennaóriás fog Amerikában és Keleten élő testvéreinknek továbbítani hetenként egy-egy műsort? — térünk rá a legaktuálisabb kérdésre.

— Nem. Sem a két 150 méteres oszlopra kifeszített 300 méteres antenna, sem a két végén félkörben megépített és az antennacsúcsból kiinduló úgynevezett »félernyő-antennák« nem alkalmasak erre.

— Mindezeken a hosszúhullámú hírszóró adóállomások működnek, még pedig 10 kilowattal 4,570 méteren és egy kilowattos 8,080 méteren. Ezek az adóállomások még 1922-ből és 1923-ból származnak, de hosszúhullámon működik a Csepelről ide áthozott 5 kilowattos lámpaadó is, még pedig 4,754 méteren. A tíz antennaoszlop közül, melyek itt a környéket benépesítik, négy szolgál ezekre a hosszúhullámú adásokra.

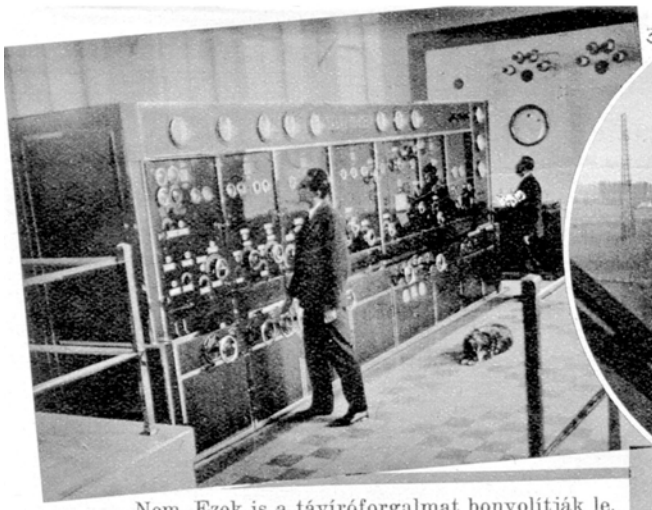
— Ezek szerint a három-három alacsonyabb antennaoszlop közül kell keresni azt, mely a rövidhullámú műsort fogja sugározni?

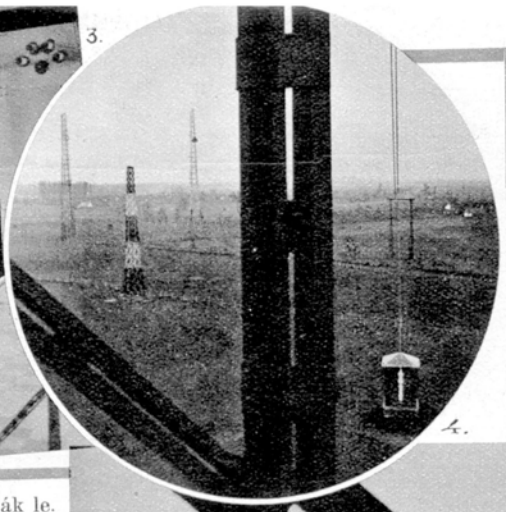
— Ugy van. Ezek bonyolítják le a rövidhullámú forgalmat. A hátsó három oszlop irányított antennák vannak felfüggesztve és a hullámok innen pontosan Newyork melletti amerikai felvevőállomás felé mennek.

— És ez az irányítás kizárólag az antennák elhelyezésétől függ?

— Nem. Természetesen a hullámok leginkább az antennára merőleges irányban terjednek. De hogy Keletre-e vagy Nyugatra, azt az antennadrót mögé helyezett második dróttal érjük el. Ez a drót az antennadrót mögött a hullámhossztól függő távolságra van felakasztva és bizonyos időkülönbséggel erre is rábocsátjuk az antennára is kimenő elektromos rezgéseket. Az időkülönbségek olyanok, hogy az antennáról az úgynevezett pótantenna felé *menő hullámok* az onnan kijövő hullámokkal *megsemmisítsék*, viszont az *ellenkező (tehát kívánt) irányban haladó hullámok erősítsék egymást.* Igy nagyjában elérjük, hogy az egész energia egy irányba terelődjék. Ha azonban például Newyork jelenti, hogy a direkt Nyugatra küldött jeleket a légköri zavarok elnyomják: az előbbi antenna szerepét a pótantennának adjuk át és viszont: ilyenkor a hullám a földet megkerülve jut el Newyorkba... 1/8 másodperc veszteség...

— Az irányított antennák fogják ellátni a műsoradást?

3. Pici kutya nyugodtan alszik a rövidhullámú adó erősítője alatt

4. A rövidhullámú antennák oszlopai

5. Az adóépület és az egyik 150 m-es antennatorony a másik toronyról nézve

— Nem. Ezek is a távíróforgalmat bonyolítják le. Ha valaki »rádiógram« jelzéssel ad fel táviratot Newyorkba: a posta pesti rádióüzemközpontja csak megnyom egy gombot — és az általunk már előre behangolt adóállomás automatikusan működésbe lép. Ha Amerika fogja jeleinket: ezt szintén rövidhullámon közli velünk. Ezeket a feleleteket Tárnokon veszik fel, ahonnan telefónon továbbítják hozzánk ... de talán menjünk most a rövidhullámú adóterembe.

Az itt elhelyezett két rövidhullámú berendezés közül az egyik éppen üzemben van: a rajta elhelyezett ködfénylámpa villongása mutatja a szédítő ütemben egymást kergető morsejeleket, melyeket Amerika felé röpít az antenna.

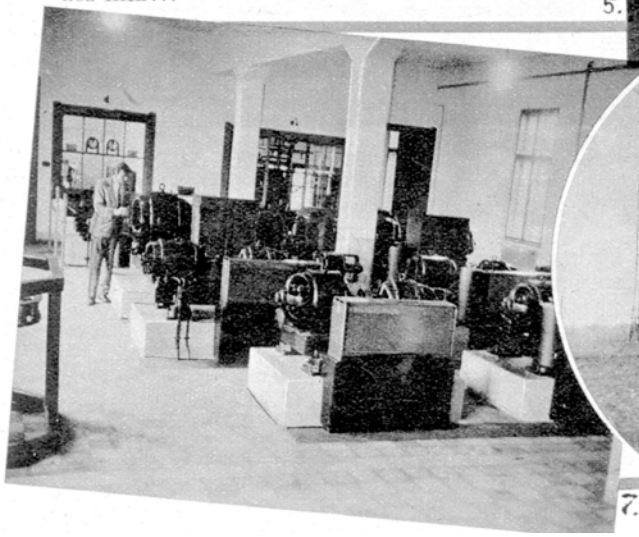
— Tessék csak erre a szőnyegre állni és a ködfény-körtét a kezébe venni, — mondja az egyik műszerész. Alig lépünk a szőnyegre: a morsejelek ütemére villogni kezd a lámpa. »Ilyen nagy itt a térerősség«! magyarázza a boszorkányjelenséget a műszerész.

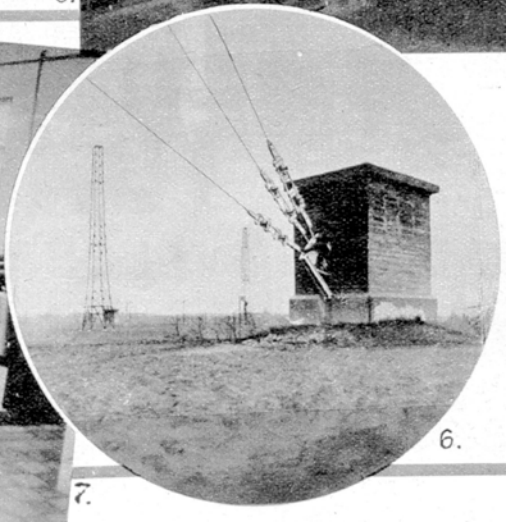
— És nagy fáradtságba kerül a morseadásról a műsoradásra áttérni?

— Csak ezt a kapcsolót kell átváltani »Távíró«-ról »Telefón«-ra és máris kezdődhetik a broadcasting-adás, — mondja a mérnök. Ennyi az egész. Egy pár ellenállás kikapcsolódik és Amerika Budapest zenéjét hallhatja ...

Egyszerre valami meleget érzünk a kezünkön. — »Nem takarodsz, Pici«, hangzik a műszerésznek szigorú utasítása a kutyához, ki simogatás reményében dörgölte magát a vendégekhez. »Tetszik tudni, ő a rádió-kutya. Itt van már 11 éve, amióta az állomás működik ...« És Pici nyugodtan lefekszik az adóberendezés elé, pontosan egy tábla alá, mely a magasfeszültségtől óvja a vigyázatlanokat. Ő itt minden géppel jó lábon áll és rá sem hederít pár tízezer voltra ... amint az egy jó öreg, rövidhullámú kutyához illik ...

5.

6. A 200 tonnás vasbetontömb, melybe a 150 m-es antenna rögzítőkötelei vannak lehorgonyozva

7. Az áram-átalakító terem. Itt végzik motorok az áramnak megfelelő feszültségre való átalakítását

6.

7.

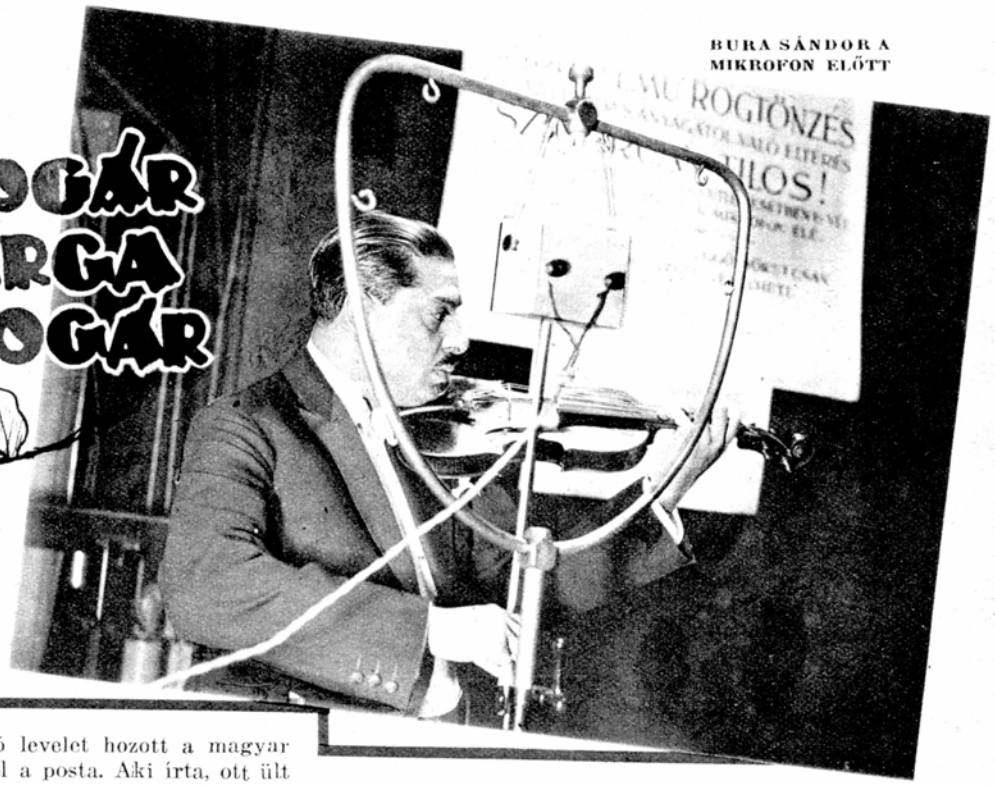
15

Forrás: RÉ 1934/51. szám

RÁDIÓÉLET

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI ÉS MŰSZAKI KÉPES HETILAP

VII. évfolyam, 5. szám — Ára 20 fillér — 1935 jan. 27—febr. 2

BURA SÁNDOR A MIKROFON ELŐTT

CSEREBOGÁR SÁRGA CSEREBOGÁR

KÖNYES HANGÚ LEVELET ÍRT EGY DÉL-AMERIKAI MAGYAR ELSŐ RÖVIDHULLÁMÚ KÖZVETÍTÉSÜNKRE

Könyesszavú, megható levelet hozott a magyar rádiónak Buenos Ayresből a posta. Aki írta, ott ült messze Dél-Amerikában egy apró készülék előtt és hallgatta mohón, hallgatta sírva a nótát, onnan a vizeken túlról — hazulról.

A magyar rádió rövidhullámú műsorainak értékét, jelentőségét semmi más nem bizonyíthatja jobban, mint ez a szívből fakadt szíveknek írott levél:

A Magyar Rádiónak, Budapesten.

Könyes meghatottsággal írom e sorokat. Mióta elszakadtam hazámtól, innen-onnan nyolc esztendeje lesz már annak, ma hallottam először a rádió csodatorkából a varázslatos jelszót: Halló, halló, itt rádió Budapest. Aztán Bura Sándorunk öreg nótafáján megeredt a nóta, hogy: »Cserebogár, sárga cserebogár... Piros bársony süvegem,... Repülj fecském,...« meg hogy: »Beszegődtem Tarnócára...« Bűbájos sokszép gyönyörűség, amikor prímás is, kontrás is, kisbőgős is, cimbalmos is, de még a tárogatós is beleadták minden érzésüket, minden tudásukat. Bura Sándor nagyon bemuzsikált a bordáim alá, oda, ahol az a sok nyugtalanság fészkel. Bizony, bizony, úgy elrittam magam, kopaszodó vén fejjel, mint elanyátlanodott árva, mikor idegen ház kamrájában ráborul az este.

Bánom is én, hogy ezren, milliónyin hallgatták!

Én úgy éreztem, hogy csak nekem, egyedül nekem muzsikál a Sándor. S ami dukál, az dukál, a nótáért fizetség is jár.

Szeretettel, szívesen kérem azt a szépszavú Asszonyembert, aki elénkbe tolmácsolta az édes hazánkat, csuda Pestet, meg Bura Sándor bandáját, tegye meg nekem azt a kedvességet, húzza bele a Bura Sándor vonójába azt a zöldhasú bankót, amit ide mellékelek. Mondja meg neki, hogy azt a nótámért küldöm. Nem fizetségül, hanem csak úgy emberségbe...

Mert fizetségül több dukálna. Több pedig nincsen, még kevesebb is nehezen akad, mert Argentinában is nehéz a pénzt megtalálni, ha az ember becsületes.

Tíz esztendeje fordul annak, hogy kedves, szép nótámat utoljára hallottam. Akkor is Rádió Budapest adta, Kozák Gábor játszotta. De akkor is idegenből hallgattam...

Akkor százasbankóval fizettem a nótámért. Viléz Kozma Miklós uram oda is igazította a bankót szegény Gábor vonójához... Kifogytam a százasokból, a tizest is nehezen kotorásztam elő a buksza fenekéről, de épolyan jó szívvel küldöm ezt is, mint hajdanán a százast...

Mert ami dukál, dukál...

Még csak annyit, hogy a hatás csodás volt. Úgy zengett zúgott itt Dél-Amerikában a magyar nóta, hogy csupa gyönyörűség volt.

Áldja meg érte mindnyájokat a magyarok Istene.

Ha aztán Sándornak akadna valami heverő fotografiája, amit leközölthetnék az itteni rádióujsággal, akkor csak küldje hamarost, majd csináltatok róla egy klisét, az eredetit meg elteszem magamnak a Kozák Gáboré mellé, szép emléknek.

Istennek ajánlom kis országunkat, minden lakóját.

A legközelebbi viszonthallás reményében, hálás szeretettel köszönti a magyar rádiót

Pázmány Zoltán
a/c. Banco Tornquist — Bmé Mitre 531.
Buenos Aires, Argentina.

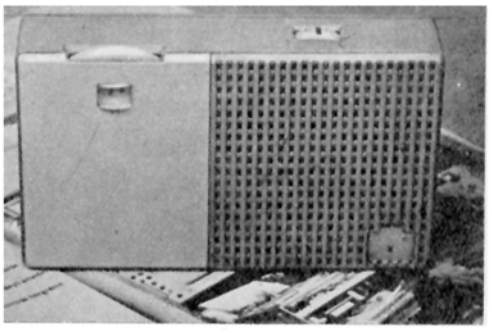
1934 december 17, hétfő, délután 2 óra.

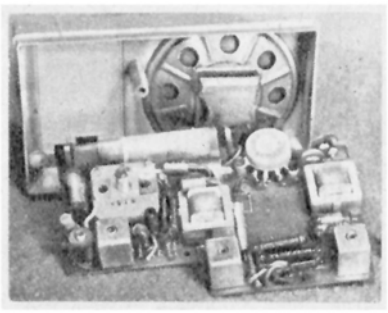
3

Forrás: RÉ 1935/5. szám

Hetényi Lászlóné

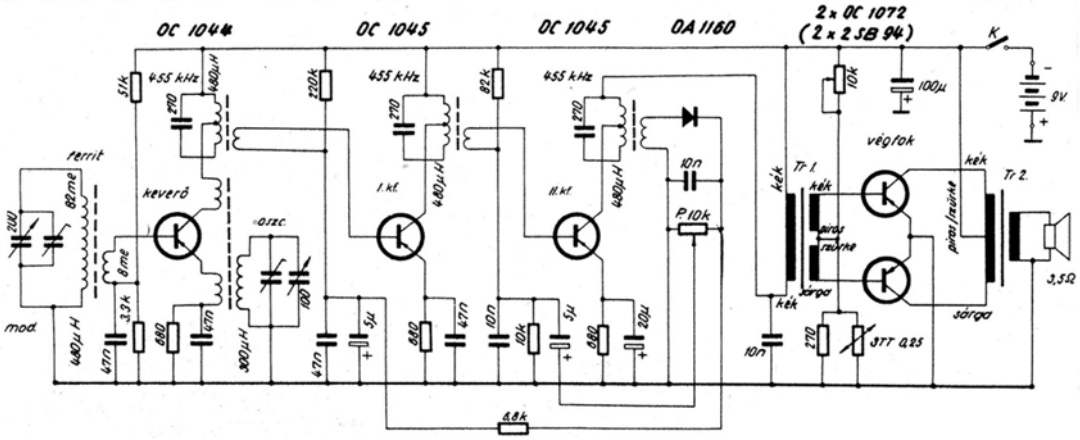
A BZs-51 magyar zsebrádió

A Tünde típusú zsebrádiók után még az elmúlt év végén egy új készülék jelent meg az üzletekben. A székesfehérvári Villamossági, Televízió- és Rádiókészülékek Gyára (VTRGY) első ízben hozott piacra kisméretű, ún. zsebrádiót. A szolíd műanyagházba épített, áramkörileg egyszerű, de szellemes készülék ára a hasonló teljesítményű japán készülékek árának kb. kétharmada. Annak ellenére, hogy a készülék csak 6 tranzisztort tartalmaz, teljesítménye nem marad el az ezen készüléktípus hattranzisztoros külföldi példányaitól. Ez a vevő a hattranzisztoros készülékek érzékenységével és vételkészségével azonos szintet a II. kf fokozatának reflex kapcsolása által éri el. Szervíz szempontból lényeges előnyt jelent, hogy a készülék csak hazai anyagokat tartalmaz. Ez vonatkozik a Tungsram gyártmányú tranzisztorokra is.

A transzponáló (szuper) rendszerű készülék a középhullámú állomások vételére alkalmas (1. ábra). Első fokozata OC 1044-es tranzisztorral kivitelezett önrezgő keverő. A $3 \times 18 \times 70$ mm méretű lapos ferritre tekercselt modulátorkör csatolótekercscsel csatlakozik a keverő tranzisztor bázisára. Az oszcillátor kör visszacsatolása és vezérlése a kollektor és emitter elektródákon történik, így az oszcilláció szempontjából a fokozat földelt bázisú kapcsolást képez. A keverő fokozat hőmérséklet kompenzációját a kisértékű tagokat tartalmazó bázisköri osztóval és az emitterkörbe helyezett 680 Ω-os ellenállással valósították meg. A hangolás célját szolgáló polietilén szigetelésű kettősforgó aszimmetrikus kapacitású. Ez-

1. ábra. A VTRGY „BZs-51" típusú zsebrádiójának kapcsolási rajza

által nincs szükség és az oszcillátor rezgőkör nem is tartalmaz padding kondenzátort. A skálához hangolás, illetve az együttfutás a vasmaggal, a ferritantennán levő tekercs elmozdításával, és a forgókondenzátorral egybeépített trimmerekkel szabályozható a kívánt értékre.

A keverő fokozat az I. kf erősítőre csatlakozik, amelyben egy OC 1045-ös tranzisztor látja el az erősítés feladatát. Ezen tranzisztor bázisa egy 6,8 kΩ-os ellenálláson keresztül a vett állomás térerősségétől függő előfeszítést kap az automatikus érzékenységszabályozás (avc) érdekében. Abban az esetben, ha a készülékkel nem veszünk állomást, a 220 kΩ-os bázisköri ellenálláson a bázisba folyó áram a maximális értékre állítja ezen fokozat erősítését. Erősebb állomások vétele esetén a demodulátor dióda munkaellenállását képező potenciométerről pozitív feszültség érkezik a 6,8 kΩ-os ellenálláson keresztül ugyanezen fokozat bázisára, amely viszont a nyugalmi állapotban maximális erősítést a vett állomás térerősségétől függően lecsökkenti. A demodulátor dióda felől érkező pozitív polaritású szabályozó feszültség hangfrekvenciás komponensét a bázisköri csatolótekercs nagyfrekvenciásan hideg vége és a föld közé helyezett 5 µF-os elektrolit kondenzátor zárja rövidre.

Ugyancsak OC 1045-ös tranzisztorral kivitelezett II. kf erősítő fokozat reflex kapcsolású. Egyidejűleg működik, mint középfrekvenciás erősítő és mint hangfrekvenciás meghajtó fokozat. Erre a kettős kihasználásra az ad lehetőséget, hogy mind a középfrekvenciás, mind pedig a hangfrekvenciás meghajtás a tranzisztor kivezérlési tartományának csak kis részét veszi igénybe. A reflex működése érdekében a kollektorköri rezgőkör nagyfrekvenciásan hideg pontja a végerősítő fokozat meghajtó transzformátorának primer tekercsén keresztül kap tápfeszültséget. Ezen tranzisztor bázisára az előző fokozat középfrekvenciás meghajtó feszültséget (áramot) ad a bázisköri csatoló tekercsen keresztül. A kollektorkörben megjelenő felerősített kf jelet a diódás demodulátor demodulálja és létrehozza a moduláló hangfrekvenciát. A hangerőszabályozó potenciométer mozgó karjáról elvezetett hangfrekvencia ugyanezen tranzisztor bázisára kerül a néhány menetes bázisköri középfrekvenciás csatoló tekercsen keresztül. Az 5 µF-os hangfrekvenciás csatoló kondenzátor a demodulált jel egyenáramú komponensének távoltartására szolgál. A kollektor áramában megjelenő felerősített hangfrekvenciás komponens meghajtó transzformátoron keresztül az ellenütemű végerősítő tranzisztorokat vezérli.

A végerősítő fokozat két db OC 1072 tranzisztorral felépített B-osztályú ellenütemű hangerősítő. A végfokozat hőmérséklet-kompenzációját egy 3 TT 0,25 típusú tárcsatermisztorral valósították meg, amely a bázisköri feszültségosztó alsó tagjában foglal helyet. A végfokozat B-osztályú nyugalmi kollektorárama a 10 kΩ-os potenciométerrel a szükséges 4—6 mA-es értékre beállítható. Vigyázni kell azonban, mert a potenciométer teljes rövidrezárása esetén a tranzisztorok olyan nagy áramot vesznek fel, amely „halálukat okozza". A 9 V-os tápfeszültséggel párhuzamosan kapcsolt 100 µF-os kondenzátor hangfrekvenciásan és nagyfrekvenciásan is a telep belső ellenállását van hivatva csökkenteni. A készülék belső felépítését a 2. ábra mutatja.

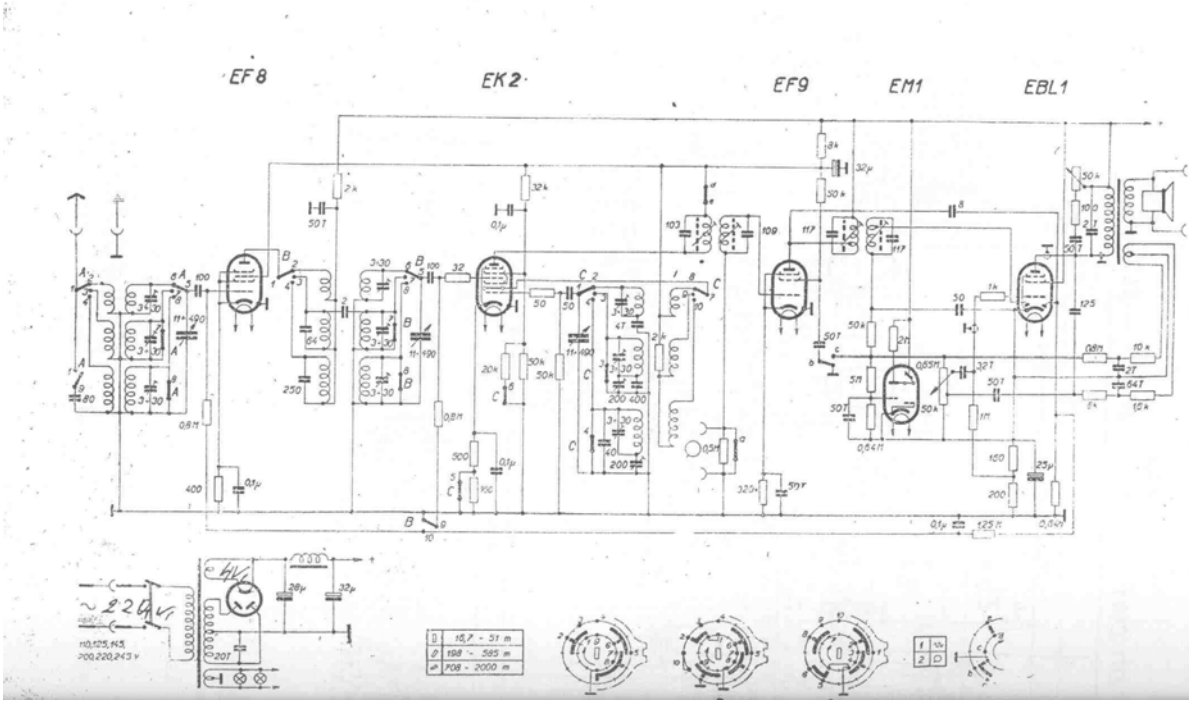
Forrás: RT 1965/3. szám

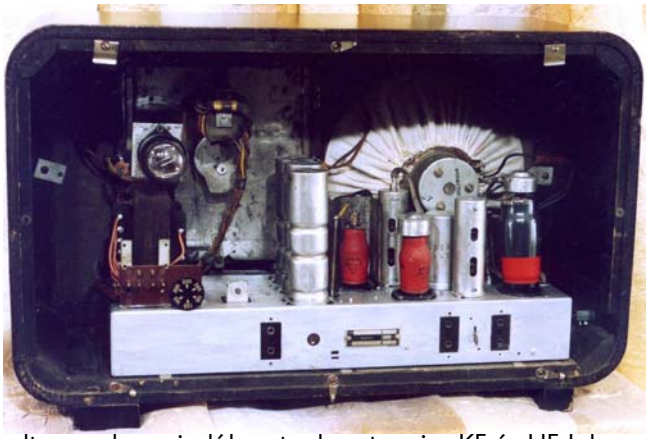
Philips 660 A “Interlude”

Be kell vallanom, hogy egész életemben csodálója voltam és vagyok a PHILIPS rádiókészülékeknek, nagyon sok okból kifolyólag, amiből kettőt szeretnék megemlíteni: nagyon sok szellemes műszaki megoldást alkalmaztak és nagyon szép volt a kivitelézésük, formatervezésük.Ezért is jelentett számomra nagy örömöt amikor hozzám került restaurálás céljából egy viszonylag jó állapotban levö PHILIPS 660 A. A legnagyobb problémát számomra a kapcsolási rajz hiánya okozta, ami azonban Simoncsics úr segítségével megoldódott és nekifoghattam a helyreállításához.

A készülék egy 4+2 csöves középszuper, nagyon sok érdekes, sőt meglepő műszaki megoldással. Elsősorban el van látva egy EF 8-as csővel működő nagyfrekvenciás előerősítő fokozattal amit egy EK 2-es októdával ellátott keverőfokozat követ. Külön érdekessége a készüléknek, hogy nem tartalmaz forgókondenzátort, hanem 3 különálló nagyméretű légtrimmerhez hasonló, de sokkal nagyobb méretű kondenzátort. A kondenzátor mozgórészei egy közös kerámia rúdra vannak rögzítve és a hangológomb elforgatásával be- illetve kicsúsznak az állórészekből. A nagyfrekvenciás rész másik érdekessége , hogy a skála alatt levő nyomógombokkal a készüléket 8 fixen behangolt állomásra lehetett beállítani.

A középfrekvenciás fokozat erősítőcsöve EF9, a hangfrekvenciás előerősítőt gyárilag megspórolták. A demodulátor és végfokozat : EBL 1.
Maga a restaurálás nem jelentett számomra különösebb problémát. Ki kellett cserélnem szinte az egész húzalozást, mert gumiszigetelésu volt és nagyon töredezett, valamint mindhárom elkót, mert szakadtak voltak, és a kondenzátorok java részét.
Amikor a kondenzátorok cseréjéhez fogtam és kiszereltem a shasszi alól, azt a lapot ami a KF és HF tokozatok alkatrészeit tartalmazta és megfordítottam, meglepődve tapasztaltam, hogy a lap túloldala egy "kezdetleges" nyomtatott áramkör!
A csövek az EM1 kivételével (amit EM4-gyel pótoltam) kifogástalan állapotban voltak és a készülék az első bekapcsoláskor már megszólalt. Egyedüli "hangolási" probléma az volt, hogy a hangólókondenzátorok kerámia tengelye egy idő után beragadt, amit csak nitrohígító befecskendezésével tudtam megoldani. Egy - másik problémát jelentett - a hiányos és töredezett nyomógombok potlása amit azonos szinű textolit darabkák és POXIPOL ragasztó segítségével sikerült megoldanom.
Ennél a PHILIPS konstrukciónál személyesen meggyőződtem arról. hogy mennyire kényelmetlen, ha a skálaszerelvény, külön van a shasszitól, főleg a készülék összerelésénél. Mint a legtöbb korabeli (1938) PHILIPS készüléknél a kondenzátorok szurokbevonatúak. Ezt csak úgy tudjuk látszólag azonossal pótolni, ha beszerzünk új fémházas kondenzátorokat és ezeket bemártjuk egy pillanatra olvadt de nem túl forró szurokba. Elég sikerült utánzatok lesznek.
Mindent egybevéve egy PHILIPS készüléket restaurálni, élmény, utána meg öröm meghallgatni a szép hangját.

Bemutatkozás: Kedves rádiógyűjtő kollegák! Nagy öröm számomra a lehetőség, hogy cikket irhatok a kedvenc lapomba, a kedvenc hobbymról. Engedelmükkel bemutatkozom: Neszplák Ferencnek hívnak, Máramarosszigeten , Erdély északi részén lakom. Foglalkozásom tekercselő, hobbym már 15 éves korom óta a rádiók. Rádióépítéssel kezdtem. 15 éve restaurálok és gyűjtök. Gyűjteményem helyhiány miatt elég kicsi, de folyamatosan gyarapítom. Gyűjteményem 1938 - 1944 között gyártott rádiókból áll.
Számomra nagy öröm az is, hogy tagja lehettem az RMK- nak, mert egy hobbyt nem lehet eredményesen, egyedül űzni. Befejezésül azt üzenem minden kollegának, hogy legyen büszke arra, hogy egy ilyen csodaszép hobbynak kötelezte el magát.

Neszplák Ferenc

Kiegészítés a Philips 660 A cikkhez:

Hasonló leírásokat várunk minden tagunktól, határon innen és túl. A kapcsolási rajzot a csehszlovák "Kádár könyvben" találtam meg és elektronikus postán elküldtem kedves erdélyi tagtársunknak, aki a restaurálás után még két fényképet is küldött a készülékről. Azért érdekes számunkra ez a leírás, mert összehasonlíthatjuk a hazai gyártású Philips vevőkkel.

Mivel nagyfrekvenciás előerősítővel és nyomógombos állomásválasztóval ellátott luxusvevőről van szó, a kapcsolási rajz alapján mondhatjuk, hogy leginkább a Philips 82 VR felépítésére hasonlít, csak abban a modernebb ECH 3 keverőcsövet és az EFM 1 hangolásjelzőt és hangfrekvenciás előerősítőt alkalmazták. Figyeljük meg, hogy a kimenőtrafó szekunderköréről alkalmazott visszacsatolás, mivel a tekercsközép van váltóáramúlag földelve, az egyik végén (lecsavart potméterállás) negatív, a másik végén (felcsavart hangerőnél) kismértékű pozitív visszacsatolást eredményez. Ez az előerősítő cső hiánya miatt is szükséges. A gramofon kapcsoló lemezjátszó (Q) állásában az EF 9 cső előerősítőként működik, csak a segédrács szerepel anódként. Az EK 2 keverő októda rövidhullámon a fadingkiegyenlítő feszültség frekvenciaelhúzása miatt ki van kapcsolva az AGC láncból.

Simoncsics László

A NOSZTALGIA RÁDIÓ HÍRÚJSÁG tartalomjegyzéke (2003 2004)

Események egyesületünk életéből

S. L. Egy sikeres szakmai kirándulás (03. aug.)
Képek S. Tóth Sándor kiállításáról (03. aug.)
Borítót támogatta: Szabó Zoltán (04. jún.)
Borítót támogatta: Fehérvári Kálmán (04. dec.)
Klubnévsor (04. dec.)

Csöves készülékek ismertetése

K. L., S. L. TRT Szuper Olimpikon (03. febr.)
Sz. Sz. Terta T 325 (03. febr.)
M. T. Orion 099 G zeneszekrény (03. ápr.)
K. L. Fénycső KSz. Trivox (03. ápr.)
B. S. Blaupunkt 8W79 (03. ápr.)
R. K. Marconiphone V-2 tip. vevő (03. jún.)
K. L. Fénycső KSz. 55 (03. jún.)
K. L. Orion 7023 7024, 7021 (03. jún.)
K. L. Orion 99G (03. aug.)
B. D. Orion 449 G (03. aug.)
K. L., S. L. Standard vevőkészülékek:
Szuper 36 és 36 U (03. okt.)
Sz. Sz. Orion AR 303 (03. okt.)
Kiegészítés a Szuper 36-hoz (03. dec.)
K. L. Philips Normál 1 (melléklettel a Philips „Csoda 3" című kiadványból) (03. dec.)
K. L. Philips 667A-52 „Serenade" (03. dec.)
M. J. Orion 844 export változat (03. dec.)
K. L. Philips Junior Typ. 1670 (04. febr.)
K. L. Standard 4433T (Lorenz 10A) (04. febr.)
Ku. L. Standard Ideál (1022) (04. febr.)
K. L. Orion 7037 (04. ápr.)
K. L. Telefunken 143 GW (04. ápr.)
K. L. Előszó az „Aller készülékhez" (04. ápr.)
Kétfokozatú, alacsonyfrekvenciájú erősítővel ellátott audion-rádiófölvevőkészülék
(Aller Képes Családi Lapja 1924/34) (04. ápr.)
S. L. Orion 227 A (04. ápr.)
K. L. Standard RX, TRt. Progress (04. jún.)
S.L., K. L. Orion 420 A (04. jún.)
K. L. Orion 303, 344 (04. aug.)
K. L. Magnavox Modell RCU-2 (04. aug.)
K. L. Standard Super 34 (04. okt.)
K. L. Telefunken 123 WL/U Diadal (04. okt.)
S. L. Philips for Budapest (04. okt.)
S. L. Philips 66 U, 67 U (04. okt.)
K. L. Orion 7126, 1001 (04. dec.)
Audionlámpás rádiótelefon-fölvevőkészülék (Aller Képes Családi Lapja 1924/20.) (04. dec.)
S. L. A „magyar" Telefunken 340 GO (04. dec.)

Detektoros vevők ismertetése

K. L. TRt. Favorit, Perfektor (03. febr.)
K. L. TRt. Telon (03. ápr.)
K. L. TRt. Viktória (03. jún.)
K. L. TRt. Champion (03. aug.)
K. L. Orion 100 (03. okt.)
K. L. Két készülék a kezdeti időkből (04. ápr.)
Egyszerű amatőr detektoros készülék
(Aller Képes Családi Lapja 1924/6) (04. jún.)
Saját készítésű hangtölcséres felvevőkészülék
(Aller képes családi lapja 1924/7.) (04. aug.)
T. I. Detektor-kaland (04. dec.)
T. I. Galenit műkristály készítése (04. dec.)
Rádió-tanfolyam: Miképpen tehetjük jobbá kristályos vevőnket? (MRU 1929/12.) (04. dec.)

Adástechnika

T. B. Hogyan kaptunk híreket a Justice for Hungaryról? (RÉ 1931/32.) (03. aug.)
B. D. A Lakihegyi 314 méteres „szivar" antenna történetéből (03. okt.)
Budapest I. 123 kilowatt
(Rádióélet 1933/15) (03. okt.)

Alkatrészek

R. I. Antenna főleg panelházban lakóknak (04. febr.)
Néhány szó az antennáról
(Orion kapcsolások 1937.) (04. febr.)
Meg kell-e feszítve lennie a dinamikus hang-szóró membránjának (RA 1934/7.) (04. ápr.)
Hangolásjelző rendszerek
(RT 1944/3) (04. okt.)

Műszerek, mérések

S. L. „Piaci" csőmérő (03. aug.)
S. L. Varázsszem rezonátor (04. okt.)
B. H. A Q mérők felépítése, működése és használata 1. rész (04. dec.)

Rádiótörténet

A rádiózás mérföldkövei, Hogy áll ma a távolbalátás? A rádió boltban
(Orion közlemények 1938) (03. febr.)
Rádiórégiségek (RÉ 1937. febr.) (03. ápr.)
Cserkész-rádió: Rövidhullámú vevő (Magyar Cserkész 1933. több szám) (03. jún.)
Megemlékezések Puskás Tivadarról (RÉ 1943)
A nagy találkozó (03. dec.)
A telefonújság indulása (03. dec.)
Az első helyszíni közvetítés (03. dec.)
Puskás Tivadar tréfája (03. dec.)
P. P. 110 éves a rádió őse (04. febr.)
Most van 20 éve a világ első rádióműsorának
(RÉ 1934/21.) (04. febr.)
A broadcasting Magyarországon, Az állatkerti rádióhangverseny (MRU 1924/10) (04. jún.)
A tízéves Rádió Újság (RU 1934/22.) (04. jún.)
Dróttalan telefonozás
(Aller Képes Családi Lapja 1924/6.) (04. aug.)
P. P. A Süss gyár története (04. aug.)
Dróttalan telefonozás
(Aller Képes Családi Lapja 1924/10.) (04. okt.)
Rádiózó diplomaták (RÉ 1934/52.) (04. dec.)

Elektroncsövek

A legmodernebb Tungsram „Univerzál-csövek" (RA 1934/1.) (03. febr.)
S. L. „D 11-es" acélcsövek helyettesítése (03. jún.)
Dr. Patai Imre: A VATEA gyártási technikájának mai célkitűzései (Philips Híradó) (03. jún.)
Tungsram DG 107 (RÉ 1930/25.) (03. aug.)
H-, -N. A rádiócsőgyártás őszi szenzációi (RU 1933/22) (03. dec.)
Radó Gy. Mit várhatunk az új Philips szuper-csövektől (Philips Hírmondó 1933.) (04. febr.)
T. L. Csövek fémezésének javítása (04. febr.)
T. L. SATOR csövek 1933. (04. okt.)
Tungsram HP 4100 és HP 4105 nagyfrekven-ciás pentódák (RÉ 1933/36.) (04. dec.)

Katonai témák és készülékek

F. Z. Fontosabb szovjet vevőkészülékek (03. jún.)

Elméleti cikkek

A pentagrid-converter (RA 1934/9.) (03. febr.)
Molnár-Jovitza: Automatikus éleshangolás (Rádiósok könyve 1943.) (03. aug.)

Restaurálás

M. T. A rádiókészülékek restaurálásáról (03. ápr.)
B. I. Restaurálás, tippek és trükkök
A hangszóró-selymek I. (04. jún.)
B. I. Restaurálás, tippek és trükkök
A hangszóró-selymek II. (04. aug.)

Kapcsolási rajzok

Audionok kapcsolása (MRU 1924/7) (04. jún.)
S. L. Philips 3003 anódpótló (04. aug.)

Gramofon, magnetofon

Siemens ST-6, ST-7, TFK TO 1001 hangkarok (Siemens katalógus 1944) (03. jún.)
Néhány hasznos adat a SUPRAPHON lemezjátszókhoz (RT 1964/4) (04. jún.)
K.L. Audio SL 361 lemezjátszó (04. jún.)
A Vörös Szikra magnetofon (RT 1954/9) (04. aug.)
N. V. Egy kis híradás a terényi Orsós Magnó Múzeumról (04. dec.)
Nagy Gábor: Az M 8 „Calypso" magnetofon készülék (RT 1964/4.) (04. dec.)

Tranzisztoros készülékek

Hogyan építhetünk zsebrádiót (RT 1964/296. oldal) (04. jún.)

Internet

P. P. A távírótól az Internetig (03. ápr.)

Egyéb

N. A. Érdekes kísérlet a „Negadynnal" (03. febr.)
Tartalomjegyzék 2001. 2002. (03. febr.)
Tölcséres rádió, kurblis gramofon (újságcikk Csige Józsefről) (03. okt.)
P. G. Két rövid történet: „Szerjózsa" sztorija, A zsebrádió hiánya (03. dec.)
Sz. Z. Hogyan is kezdődött? (03. dec.)
Hangdoboz az Omegától, néprádió Hitlertől (újságcikk Szabó Zoltánról) (03. dec.)
Karácsony 1933. (MRU 1933/52.) (03. dec.)
F. L. Ausztráliai rádiókiállítás (03. dec.)
K. L. 1924 2004 (04. febr.)
80 éves a Magyar Rádió Újság
Beköszöntő (MRU 1924/1.) (04. ápr.)
Milyen legyen a rádió-készülékünk? (04. ápr.)
Rádió-hangverseny az állatkertben (04. ápr.)
T. Cs. Orion 299 a rádiók királya (04. ápr.)
Sz. R. Öt kiállítás több tanulsággal (04. jún.)
Megnyílt az amatőrök boltja! Anno 1954… (*RT 1954/9*) (04. aug.)
K. L. Két lap ismertetése: Rádió, Röntgen és egyéb sugárzások, Villám (04. okt.)
P. P. 80 éves a CB 24-es telefon (04. dec.)
T. I. Rádiós emlékeim (04. dec.)
Az új esztendőben (RU 1935/12.) (04. dec.)

Megjegyzés: A régi folyóiratokból átvett cikkek szerzőit és címeit dőlt betűkkel, a klubtag szerzők neveit rövidítve adtuk meg: B. D. Balás B. Dénes, B. S. Bálint Sándor, B. H. Borody Huba, B. I. Biliczky István, F. L. Fekete László, F. Z. Furkó Zoltán, K. L. Kóger László, Ku. L. Kurucz László, M. J. Millinghoffer József, M. T. Molnár Tibor, N. A. Nagy Attila, N. V. Nagy Vilmos, P. G. Dr. Piskóthy Gábor, P. P. Peröcsényi Péter, R. I. Rigó István, R. K. Rózsa Károly, S. L. Simoncsics László, Sz. R. Szemethy Róbert, Sz. Sz. Szigeti Szabolcs, Sz. Z. Szabó Zoltán, T. Cs. Tóth Csaba. T. I. Tóth István, T. L. Thomas Lebeth. Néhány állandó rovat (Cserebere, adok veszek, Laptársaink tartalmából, Egyesületi és klubhírek, nekrológok, reklámok) kimaradt az összeállításból.

Összeállította: Simoncsics László

1925...

Megérkezett a rádió adóállomás.

Jól informált helyről értesülünk, hogy a Posta Vezérigazgatóság által a német »Telefunken« cégnél megrendelt adóállomás már felállítási helyén Csepelen fekszik és a szerelési munkálatok valószinüleg már 20-ika körül megkezdődnek.

Az állomás egy ugynevezett 2 kilowattos állomás, mely közbeeső körrel van ellátva ugy, hogy a tényleges teljesitménye 1.5 kilowatt lesz.

Az állomás 2 darab egykilowattos katódadólámpával és a szükséges anódfeszültség előállitására 2 darab magas vakuum egyenirányitóval van ellátva.

A katódlámpák fütése akkumulátorból történik. A 10.000 voltos anódfeszültséget pedig egy 500 periodusu áram egyenirányitása által történik.

A telefoniához egy külön berendezés nyer felállitást, melynél egy ugynevezett moduláló katódlámpa az adólámpák rácsáramkörének ellenállását változtatja meg a beszéd, ének, zene ritmusának megfelelően.

A felvevő mikrofon egy ugynevezett Siemens-féle szalag-mikrofon lesz, melynek önrezgése körülbelül 20-nál fekszik. A felvevő mikrofon elhelyezése Budapesten történik, mig a tulajdonképpeni adóberendezés Csepelen nyer elhelyezést. E két fontos szervét az állomásnak több trasson vezetett 4 mm-es bronzvezetékek fogják összekötni.

Forrás: MRU 1925/1.

A rádióval kapcsolatos aktuális kérdésekről.

Irta: dr. Wünscher Frigyes
a Magyar Távirati Iroda igazgatója.

Az utóbbi napokban a lapok többizben foglalkoztak a rádióval kapcsolatos aktuális kérdésekkel. E cikkek során többször szó esett a jelenlegi helyzetről és főleg a Magyar Távirati Irodának a rádióval kapcsolatos ügyeiről. Szükségesnek látom, hogy a nyilvánosságot és a Magyar Rádió Ujság olvasóit a mai helyzetről részletesen és a tényeknek megfelelően tájékoztassam, nehogy a sok szakszerütlen információ még több zavart okozzon.

Magyarországon ma a legtöbb zavar abból származik, hogy eddig csak egy rövid rendelet jelent meg, amely az egész kérdés-komplexumot még nem szabályozza és igy a legtöbb ember nem ismeri a való helyzetet. A helyzet megismerése céljából mindenekelőtt azt kell tudnunk, hogy mi az ugynevezett »broadcasting«, vagy ahogy magyarul nevezhetjük, rádió telefonhirmondó és hogy melyik az a rádiószolgálat, amelynek a broadcastinghoz vagy rádió telefonhirmondóhoz semmi köze. A broadcasting alatt oly mulattató vagy szórakoztató hir- és zeneszolgálatot értünk, amelyet valamely rádióállomás azzal a célzattal rendez, hogy azt bárki, akinek vevőállomása van, felvehesse. Ezek tehát ugynevezett »mindenkihez« szóló rádiótelefonikus adások. Ilyen rádió telefonhirmondószerü szolgálat ma Magyarországon még nincs és ennélfogva nincs is olyan magyar állomás, amelynek leadásait az amatőrök vagy a rádióvevőállomás tulajdonosok joggal felvehetnének és felhasználhatnának. Az a magyar adóállomás, amely ilyen »mindenkihez« szóló rádiótelefonikus mulattató szolgálatot fog adni, csak a tavasszal készül el és csak azután lehet szó arról, hogy milyen jogi formák közt valósul meg ennek a rádióállomásnak az üzeme.

Fent mondottakkal szemben a rádióamatőrök egy nagy része bizonyára tapasztalta már azt, hogy a nap bizonyos szakában egy magyar leadóállomás ad különböző hireket, mely hirek egy része politikai, egy része pedig közgazdasági. Sokan azt hiszik, hogy ez az adóállomás is, mint a külföldi broadcasting-állomások, hiranyagát »mindenkihez« adja, tehát mindenki jogositva van e hireket felvenni és felhasználni. Ez a felfogás téves. Az a magyar leadóállomás, amely az emlitett hiranyagot adja, Csepelen van elhelyezve, a m. kir. posta tulajdona és a m. kir. posta e leadóállomáson át továbbitja a Magyar Táviratı Irodának hirszolgálati táviratait, a Magyar Távirati Iroda vidéki fiókjainak és kirendeltségeinek. Az emlitett csepeli állomáson leadásra kerülő rádiótelefonikus bemondások tehát nem »mindenkihez« szóló közlemények, hanem ugyanolyan magántáviratok, mint amilyen magántáviratok például a főpostán feladott közönséges és vezetéken továbbitott táviratok. E távmondatok felvételére tehát csakis az van feljogositva, akinek e táviratnak tekintendő távmondat cimezve van. A cimzettek pedig mindenkor a Magyar Távirati Iroda fiókjai és kirendeltségei. Ha az e téren fennálló jogi helyzetet a vezetékes táviróval hasonlitjuk össze, akkor azt mondhatjuk,

Forrás: MRU 1925/3.

hogy az emlitett távmondatokat ugyanugy nem szabad felfogni, leirni és hasznositani, mint ahogy nincs megengedve az, hogy valaki valamely táviróvezetékre rákapcsolódva, az azon küldött magántáviratokat lehallgassa.

A Magyar Távirati Irodának a fentiek szerint a posta csepeli leadóállomása utján rádiótelefonikus uton továbbitott hirszolgálati táviratait a távirótitokról szóló törvényes rendelkezések védik. Eltekintve ettől, a Magyar Távirati Iroda hiranyagát még a szerzői jogról szóló törvényes rendelkezések is védelmezik, ugy hogy a Magyar Távirati Irodának az az állitása, hogy az emlitett rádiótelefonikus hirközvetitése kellő védelem alatt áll, helyes és megokolt.

Nézzük ezt a helyzetet közérdekü és magángazdasági szempontból. Sokan ama véleményüknek adnak kifejezést, hogy a rádiótelefónia fejlődésével be fog következni az az állapot, amikor bárki bármely leadóállomás hiranyagát ingyen veheti és szabadon használhatja fel. Ez a felfogás örökké teória marad. A hiranyag megszerzése, összeszedése rendkivül költséges, ha tehát valaki iparszerüleg foglalkozik hirközvetitéssel, meg kell keresnie azokat a költségeket, amelyeket a hirek összegyüjtésére fordit. A távirati irodák tehát, amelyek a hirközvetitéssel üzletszerüen foglalkoznak; kénytelenek előfizetőiktől beszedni azokat a költségeket, amelyeket a hiranyag beszerzésére fordítanak. Ha ez lehetetlenné válnék, vagyis ha bekövetkezne az a helyzet, hogy a rádiótelefon utján továbbitott hirügynökségi táviratokat bárki vehetné és hasznosithatná anélkül, hogy azok ellenértékét megfizetné, akkor vagy megszünnek azok a szervezetek, amelyek a hirgyüjtéssel foglalkoznak, mert hiszen a hirgyüjtés költségeit nem tudják megkeresni, vagy pedig abba kell hagyniok e hirügynökségeknek a rádiótelefon használatát és vissza kell térniök a hireknek a jóval lassubb vezetékes telefonon vagy távirón való továbbitására. Mindkét esetben ugy közérdeket, mint magánérdeket veszélyeztetünk. Hirszolgálati irodák nélkül az ország politikai és közgazdasági körei a legszükségesebb információk nélkül maradnának. A modernebb közvetitési módról a kevésbbé modernre való visszatérés pedig nyilvánvalóan visszaesést jelent.

Nyilvánvaló tehát, hogy a rádiótelefóniával oly megoldást kell keresni, hogy e hirügynökségeknek, illetve távirati irodáknak jogos érdekei sérelmet ne szenvedjenek. Ezért van szükség arra, hogy a rádiótelefonon továbbitott, szigoru értelemben vett hirszolgálati táviratokat élesen megkülönböztessük az ugynevezett broadcastingtól, vagy mulattató telefonhirmondószerü rádiószolgálattól és hogy az állam a kétféle szolgálatnak a vevőkészülékek tulajdonosai által való felvétele tekintetében különböző határozmányokat léptessen életbe.

Ezekkel a kérdésekkel nemzetközi konferenciák is foglalkoztak és e konferenciák határozatai az összes európai postaigazgatóságok előtt ismeretesek. E határozatoknál fogva több helyen már egész helyes felfogás alakult ki e kérdések kezelése tekintetében és a magyar kir. posta is már azt az álláspontot foglalja el, hogy az amatőröknek kizárólag csak a »mindenkihez« szóló közleményeket szabad felvenniök, mig a megcimzett rádiótáviratokat, illetve távmondatokat felvenniök csak azoknak szabad, akiket a feladó erre feljogosit. Az egész kérdés lényege tehát az, hogy a rádiótáviratozás, illetve rádiótelefónia terén az az elv érvényesüljön, hogy a vétel tekintetében mindig az adóállomás, illetve az adó fél akarata a mértékadó.

A német postaigazgatás ugyanezen a véleményen van. A Wolff-féle ügynökség, mely Németországban körülbelül a Magyar Távirati Irodának felel meg, szintén rádiótelefonikus uton tudósitja vidéki kirendeltségeit és lapjait. E rádiótelefonközléseket csak a cimzettek, tehát csak a Wolff-ügynökség által feljogositottak vehetik fel és használhatják, az amatőröknek ellenben e közlemények felvételére, feljegyzésére és felhasználására joguk nincs. Éppen ebből a kérdésből kifolyólag keletkezett legutóbb konfliktus Németország és Ausztria között, mely rövid időn belül igen érdekes döntést fog eredményezni. A Wolff-ügynökség ugyanis Ausztriában szerződéses viszonyban áll az Amtliche Nachrichtenstelle-vel. A Wolff eme szerződésénél fogva Ausztriában senki másnak hiranyagot nem ad, mint csak az Amtliche Nachrichtenstelle-nek. Megtörtént már most az, hogy a Wolff-ügynökség fentebb emlitett körtelefonközleményeit egy linzi lap felvette anélkül, hogy az Amtliche Nachrichtenstelle erről tudott volna. A Wolff természetesen szerződése értelmében nem volt hajlandó megengedni azt, hogy az ő megcimzett és Németországban feladott rádiótelefonközléseit egy idegen országbeli lap felvegye. A Wolff-ügynökség e tekintetben lépéseket tett a német kormánynál, a német kormány pedig viszont az osztrák kormánnyal lépett érintkezésbe abból a célból, hogy ezt a kérdést az igazságnak megfelelően rendezze. Ez az eset inditotta a nemzetközi hirszolgálati ügynökségeket arra, hogy most már egyöntetüen forduljanak kormányaikhoz és kérjék, hogy a rádiótelefonikus vétel jogosultsága nemzetközi viszonylatban is szabályoztassék olyan értelemben, hogy a meg-

cimzett rádiótáviratokat, illetőleg távmondatokat idegen állambeli polgárok is csak akkor vehessék fel, ha a táviratot, illetve távmondatot feladó ezt igy kivánja.

Azt hisszük, hogy fentiek teljes mértékben érthetővé teszik a rádión továbbitott magántáviratok és telefonközlemények és a rádión adott »mindenkihez« cimzett közlemények közötti különbséget.

A rádióval kapcsolatos jogi kérdések szabályozásánál tehát a közérdek keretén belül a magánjogi kérdések is szabályozásra várnak. Ne felejtsük el, hogy a magántulajdon megvédéséről van szó és hogy a magántulajdon szentségének megóvása a mai társadalmi berendezkedés egyik alapfeltétele. Eppen ezért furcsának és különösnek kell találnunk azt, hogy a távirati ügynökségek eme helyes magánjogi félfogásnak teljesen megfelelő állásfoglalását éppen arról az oldalról támadják folytonosan, ahol más esetekben a jogrend és magántulajdon megvédésének szükségességét állandóan hangoztatják. A tendencia nyilvánvaló. Igyekeztem az olvasókat objektive tájékoztatni ezekről a kérdésekről, nehogy felületes sajtópropagandával félrevezettessék magukat. Szomoru tény, hogy a sajtó egy része komoly fejtegetésekre semmi sulyt nem fektet, hanem indokolatlan izgatással próbálja állandóan megzavarni az alkotó munkát és azt az egyetértést, amelyet az ország mai helyzetében minden, az ország sorsáért aggódó polgár feltétlenül szükségesnek tart.

A Magyar Távirati Iroda és a vidéki amatőrök.

Több lapban oly közlemények jelentek meg, hogy a Magyar Távirati Iroda kiméletlenül leszereltetni a vidéki amatőrök készülékeit. Ez ügyben érdeklődtünk a Magyar Távirati Irodánál, ahol a következő felvilágositást kaptuk:

A Magyar Távirati Irodát egyáltalában nem érdekli az, hogy kinek van engedélyezett, vagy bejelentett rádió készüléke, és egyáltalán nem akar befolyást gyakorolni arra, hogy az amatőrök a »mindenkihez« szóló közleményeket fel ne vegyék. Azzal a kérdéssel, hogy az amatőröknek mit szabad felvenniök, lapunk vezető helyén külön cikk foglalkozik.

A Magyar Távirati Iroda csak azok ellen jár el, akik az ő Csepelről adott magántáviratait engedély nélkül felfogják, feljegyzik és hasznositják.

Olyanok, akik tulajdonképpen magántáviratokat lopnak el, ki vannak téve annak, hogy ellenük a bünvádi eljárás megindultjon. Ez természetes és ezt senkinek rossz néven venni nem lehet. A Magyar Távirati Iroda drága pénzen szerzi be hiranyagát, és igy természetes az, hogy azt csak olyanoknak adhatja tovább, kik a költségek fedezésében részt vesznek. Az a hir azonban, hogy a Magyar Távirati Iroda olyanok ellen is kiméletlenül eljár, kik őt meg nem kárositják, légből kapott koholmány és ilyesmi sehol nem fordult elő.

Forrás: MRU 1925/3.

A Rádió Wienben

Wien, 1925 március.

Már hosszabb idő óta nem voltam Wienben és igy érthető érdeklődéssel vártam azt a pillanatot, mikor megláthatom a wieni háztetőkön huzódó antenna-erdőt. Annál nagyobb lett azonban csodálkozásom, mikor a 100 ezer rádióelőfizető és mintegy 50 ezer Schwarzhörer (igy hivják Wienben a rádiókalózokat) városában csak hosszas kutatás és erős megfigyelés után sikerült néhány szerényen meghuzódó antennát fölfedeznem. Erősen lehütött a dolog, mert azt hittem, hogy a rádió egyik metropólisába érkeztem és már az első félórában meg kellett állapitanom, hogy nálunk, a tilalom országában, de a rádiókalózok tenyészhelyén, különösen pedig szép fővárosunkban, lényegesen több antenna látható.

Utánajártam a dolognak és kisült, hogy Wien tényleg vezet e téren, sőt messze elhagy bennünket. Azonban a wieniek nemcsak jó honpolgárok, de erős lokálpatrióták is. Száz wieni készüléktulajdonos közül kilencvenkilenc azon a véleményen van, hogy szükségtelen a világ zenemetropolisában más muzsikát hallgatni, mint amit »unsere Radio-Wien« naponta lead. Igy aztán a készülékek tulnyomó része detektoros vagy egycsöves vevőgép, amellyel a helyi adás igen jól fölvehető.

A legtöbben különféle segédantennákkal dolgoznak, mert az élelmes és a konjunkturát kihasználó háziurak a háztető »bérletéért« dijat szednek.

A wieniek azonban nem állnak közélnek. Ki szobaantennát, ki erkélyrácsot, ki vaskályhát, ki pedig ágysodronyt használ a vételhez.

Bár drágább gépeket nem igen adnak el, a szaküzletek elég jól mennek. A konjunktura elején gombamódra szaporodtak el a rádióboltok, amelyek azonban többnyire megszüntek. Ma ezek közül kevés létezik már. De sok fiókjuk van a nagy rádiógyáraknak és a tőkeerősebb kereskedelmi vállalatoknak. Hogy a kisebb üzletek tönkrementek vagy megszüntek, tisztán azért történt, mert Wienben egyidőben boldob-boldogtalan rádiókereskedő akart lenni. Órás, ékszerész, divatárukereskedő, cipész, cukrász, kalapos, kávéház, kerékpárkereskedő egyszerre átalakult rádiószaküzletté, részben vagy egészben. Egy ilyen üzletbe mentem be próbaképpen, amelynek gazdája boldogabb időkben egészen, most helyiségének egyik oldalán a becsületes órásmesterséget üzte. Szilitellenállást kértem tőle, mire ő legnagyobb lelkinyugalommal, melyet nyilván a szakismeretekben való jártasság kölcsönzött neki, erőnek erejével egy 5 ohmos izzitóellenállást akart a nyakamba varrni.

A nagy elektrotechnikai gyárak komolyan berendezkedtek a gyártásra és igyekeztek minél olcsóbb cikkeket a piacra vetni. A készülékek is elég olcsók (jó detektoros készülék 20—30 shilling, egycsöves vevőgép 60—100 shilling), de külsejük igen csunya. Tömegmunka valamennyi.

A jóhumoru wieniek nevetnek rajtunk. Képtelenek megérteni, hogy lehet az, hogy nálunk még mindig tilos a rádió. Az egyik nagy cégnél — hol ugyancsak érdeklődtem a viszonyok felől — ezzel a kérdéssel hoztak zavarba:

— Azt hallottuk, hogy szeptemberben megjelenik a magyar rádió-rendelet. Mi igaz ebből?

Mielőtt még válaszolhattam volna, egy jelen lévő wieni amatőr vágott közbe:

— Igaz, kérem, csak a magyar kormány még nem döntött — az évszám dolgában!

És — ugy látszik — osztrák barátunknak igaza van...

Fazekas József.

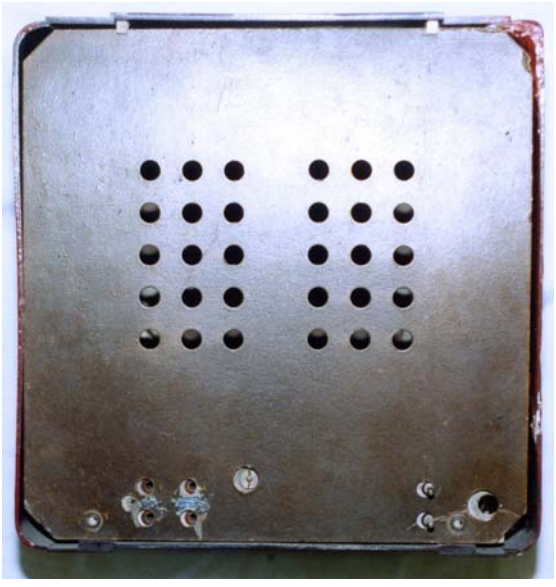
Forrás: MRU 1925/9.

Ericsson Pacsirta 1935

Igazi ritkaság különlegesség ez a kis 2+1-es a 30-as évek közepéről. Mert nemcsak a 20-as években, hanem íme a 30-as években is találhatunk egy-egy ritka példányt. Ez a készülék különösen izgalmas, ugyanis az Ericcson gyárról nem sokat beszélünk, mert nemigen tudjuk, hogy tulajdonképpen mennyire is vette ki a részét a rádiógyártásból. A rádiózás kezdetén több készüléket is gyártott, melyek igen ritka darabok. Az újságunk első évfolyamában olvashattunk a kis kerek Ericcson detektorosról, mely kb. 1925-ben készült. Több külsőlámpás készüléktípust is gyártott akkor a 20-as évek második felében, aztán szünet, és mindössze három, hangszóróval egybeépített típusáról tudok az eddig fellelt korabeli szakirodalmak alapján. (Az itt készült más gyártmányú készülékekről már írtam a Márton Pál Bajnok Viktória készülékeknél.) Visszatérve a Pacsirtára kb. 5 évvel ezelőtt Simoncsics Lacitól került hozzám, akkor még nem tudtuk hova tenni, nem tudtuk, hogy kiféle miféle, ugyanis semmilyen felirat felségjelzés nincs rajta. Valós létezését e típusnak tudomásom szerint eddig ez az egy példány bizonyítja, illetve a nem sokkal később kezembe került Stenberg híradó 1935. október 15-i II. évf. 9. száma. Ebben az újságban szerepel az egyetlen reklám a készülékről (illetve a testvéréről, a Bajnokról, melyet a későbbiek folyamán szintén bemutatok.) ezenkívül egyetlen rádióújságban egyetlen cég árjegyzékében sem szerepel. Hát ezért izgalmas, egy nagynevű cég kis készüléke, melyet nem ismerünk, és mégis van róla korabeli hiteles információ és szerencsére maradt legalább egy épkézláb példány. Azért akad egy másik érdekes lehetőség is, lehet, hogy csak legyártottak egy kisebb szériát és mégsem került gyártásba, (a készüléken se típus, se gyáriszám.). Sokat tapasztalt tagtársunk Rózsa Sándor szerint előfordult, hogy megterveztek egy típust, legyártottak egy mintasorozatot, aztán a kereskedők felőli érdeklődés, megrendelés hiányában még sem került gyártásba, nem rendeltek belőle, nem tetszett nekik, vagy már jött a még újabb típus. Még az a lehetőség is fennáll, hogy eredetileg nem is Ericcson típusnak készült, de a megrendelő forgalmazó cégnek nem kellett így a nyakukon maradt, megmaradt Ericcson típusnak, és saját gyártmányként eladták az elkészült példányokat.

Külsőre egy egyszerű kocka formájú nem túl nagy 32x31 cm bakelit szekrénye van. A mintapéldány oldalai piros színűre vannak festve, az nem gyári szín, a doboz sérült volt és a sérülés jobb eltüntetése érdekében az oldalait lefestették a javítás után. A hangszórónyílás egyszerű világosbarna szövettel van takarva. Elől két gomb: a bal

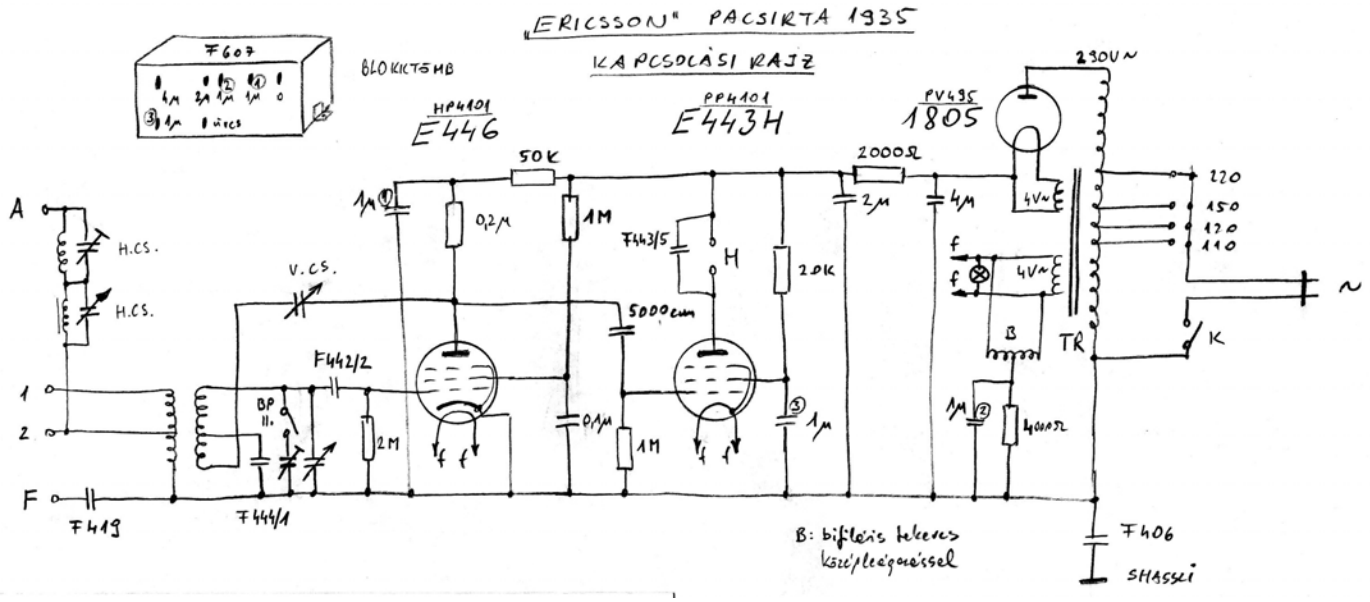

oldali visszacsatolás, a jobb oldali a hangolás, oldalt hullámcsapda, mindhárom gomb egyforma számuk KRT 6569. A készülék csak középhullámra készült, de átkapcsolható a BP. II. vételére egy szellemes megoldással. A skála elején a BP. I-nél ha tovább forgatjuk a gombokat egy érintkező beiktatásával a forgóval párhuzamosan kapcsolódik egy trimer kondenzátor, mellyel a BP. II-t lehet beállítani. Abban az időben a BP. II. a hosszúhullámú tartományban volt fogható, a megoldás a lehető legegyszerűbb és nagyon ötletes. A skála enyhén sárgás árnyalatú üveg skála fekete betűkkel, skálavilágítással ellátva. A Budapest I. felirat mellett ott látható a Budapest II. felirat is. A skála és a skála felépítse hasonlít a nemsokára bemutatásra kerülő Philips Matador készülékéhez. A hátlap kettő mm vastag kemény kartonlap sötétbarna, kerek szellőzőlyukakkal (mely már az újabb Philips készülékek hátlapjának jellegzetessége) felirat csak az A, F és 1, 2. A hátlapot levéve rögtön szembetűnik a Philips Junior hangszóró, ezen nincs is mit csodálkozni, egy időben azonos helyen készült a két típus. Egymás hangszóróit használták néha a magyar gyárak. A szerkezet egy egyszerű fémshasszira került, felül csak a három cső, BP. I. hullámcsapda tekercs BP.II. trimere található. A hálózati trafó a blokktömb is alulra került. Az alkatrészek itt is „F" jelzésűek és rendes felirattal ellátottak vegyesen. Van közöttük Ericcson kondenzátor és Always ellenállás is. A forgók bakelitek, a rezgőkör egyszerű légmagos. A hálózati kapcsoló még hátulra került, ez a mintakészüléken át van kötve és hiányzik. A készülék még nincs felújítva, természetesen pótolni fogom. A hálózati tarfó csak a fűtő feszültséget állítja elő és az anódhoz mint autótrafó működik. Egészen kis méretű elfért a shasszi alatt és átkacsolható 110-120-150-220 V-ra. A készülék ezért nem leválasztott rendszerű és érintésvédelmileg veszélyes! A szűrő kondenzátorok blokktömbbe vannak egyesítve.(az audioncső segédrács szűrőkondenzátor kivételével) száma F607. A kivezetések értékét, bekötését a rajznál láthatjuk. A rajzot elég pontosan sikerült kirajzolnom, csupán a 2000 ohmos anódellenállást és a 4000 ohmos előfesz ellenállást cserélték ki, ezek értéke esetleg nem eredeti érték. A többi alkatrész, forrasztás eredeti a készüléken. A rezgőköri tekercs egy-két kivezetése volt csak leszakadva az 1-2 antenna bemeneteknél, itt csak azt nem tudtam eldönteni, hogy a két sorbakötött hullámcsapda vajon az 1-es vagy a kettes pontra volt e kötve. Csövek nem voltak a készülékben, de a Philips Juniornál használt E446 (HP4101), E443H (PP4101), 1805 (PV495) csövek ide is stimmelnek. A kapcsolás elég egyszerű, csupán az autótrafó miatt vannak eltérések egy szokványos kapcsoláshoz képest, külön kondenzátoron át van a közös pontra kötve a shasszi, és az F jelzésű földhüvely. A végcső negatív előfeszültségét a fűtőszál pozitív feszültségre emelésével állítja elő a 4000 ohmos ellenállás. Ennek az értéke nekem egy kicsit soknak tűnik. A nagyobb értékű ellenálláson alacsonyabb nyugalmi anódáram áll be a végcsövön. Ahogy a képeken láthatjuk a blokktömb sajnos szétrepedt, de így legalább sikerült kirajzolnom a bekötését, összesen 9 db. 1 mikrofarádos papírkondenzátorból van összeállítva. Mivel a készülék elég jó állapotban van eredetileg, valószínű, hogy a restaurálás során már nem sok hiba fordul elő, a készülék az áprilisi találkozón természetesen megtekinthető lesz.

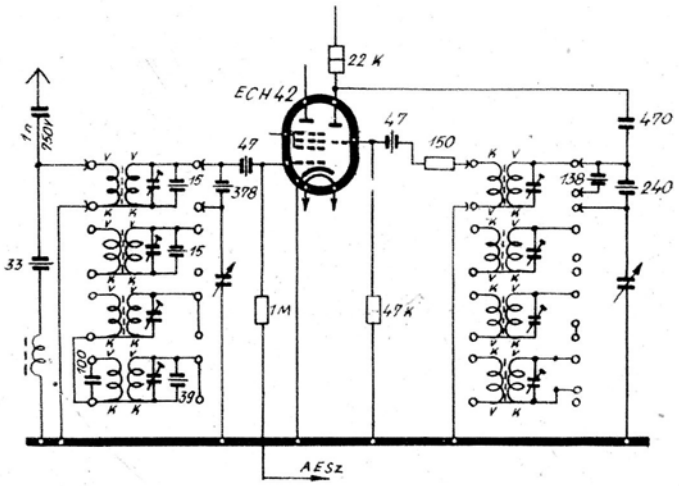
Kóger László

További képek a 29-es oldalon és a hátsó borítón láthatók.

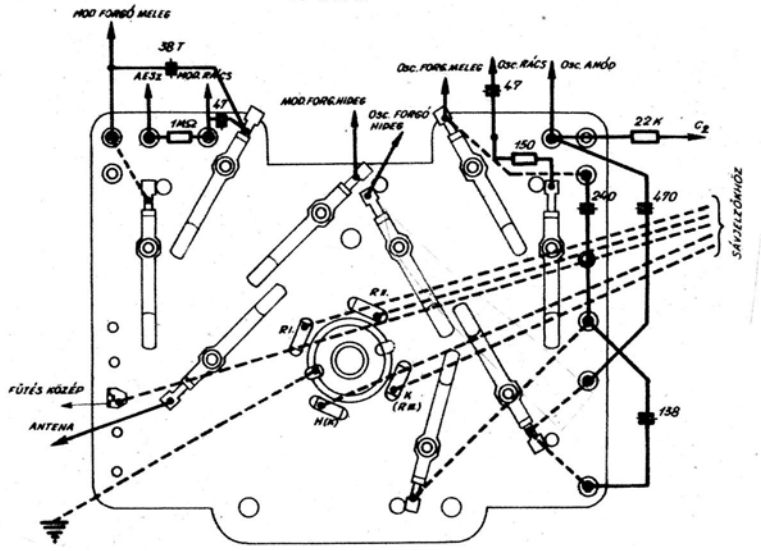

ORION 420 A TIPUS NAGYFREKVENCIÁS SZERELVÉNYÉNEK ISMERTETÉSE

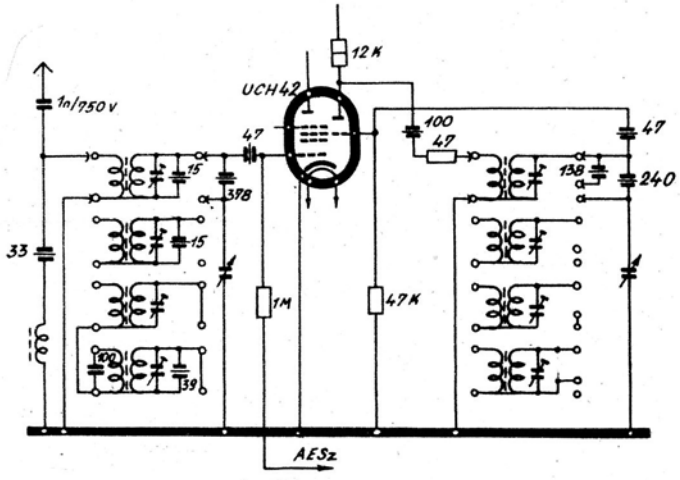
Németh Lajos

1. ábra

2. ábra.

3. ábra.

Az alábbi cikkünk keretében az Orion 420 A, 420 U, 520 A és 520 AG típusú készülékek nagyfrekvenciás szerelvényét ismertetjük. Célunk az, hogy egyrészt a rádiójavítással foglalkozó műszerészeknek adatokat szolgáltassunk, másrészt a kereskedelemben kapható alkatrészekből, az amatőrök könnyűszerrel megépíthessék.

A 420 A, 520 A és az 520 AG típusú készülék nagyfrekvenciás szerelvényének elvi kapcsolása az 1. ábrán látható.

Az álló-alaplemez bekötése a 2. ábra szerint történik.

A 420 U típusú készülék nagyfrekvenciás szerelvényének álló-alaplemez bekötése csak annyiban tér el az előbbiektől, hogy a rácskörben helyezkedik el a hangolt kör, míg a visszacsatolókör az anódban van. Elvi kapcsolási rajz a 3. ábrán, álló-alaplemez bekötése a 4 ábrán látható.

A forgó alaplemez és ennek bekötése a nagyfrekvenciás tekercsekkel mind a négy típusnál teljesen azonos. Bekötését az 5. ábra szemlélteti.

Ezekután rátérünk a nagyfrekvenciás tekercsek ismertetésére.

RÖVIDHULLÁM I.

Oszcillátor

a_k—a_v = 7 ford. 0,4 ∅ *Cu E S*
1 réteg rag. papír
b_k—b_v = 8 ford. 0,15 ∅ *Cu E S*
Vasmag: Manyfer II.

Modulátor

a_k—a_v = 7 ford. 0,4 ∅ *Cu E S*
b_k—b_v = 19 ford. 0,15 ∅ *Cu E S*
Vasmag: Manyfer II.

RÖVIDHULLÁM II.

Oszcillátor

a_k—a = 17 ford. 0,2 ∅ *Cu E S*
1 réteg. rag. papír
b_k—b_v = 9 ford. 0,15 ∅ *Cu E S*
Vasmag: Manyfer 1.

Modulátor

a_k—a_v = 19 ford. 0,2 ∅ *Cu E S*
b_k—b_v = 50 ford. 0,15 ∅ *Cu E S*
Vasmag: Manyfer 1.

KÖZÉPHULLÁM

Oszcillátor

L—V = 78 ford. 0,15 ∅ *Cu E S*
K—L = 24 ford. 0,15 ∅ *Cu E S*
Vasmag: Manyfer 1.

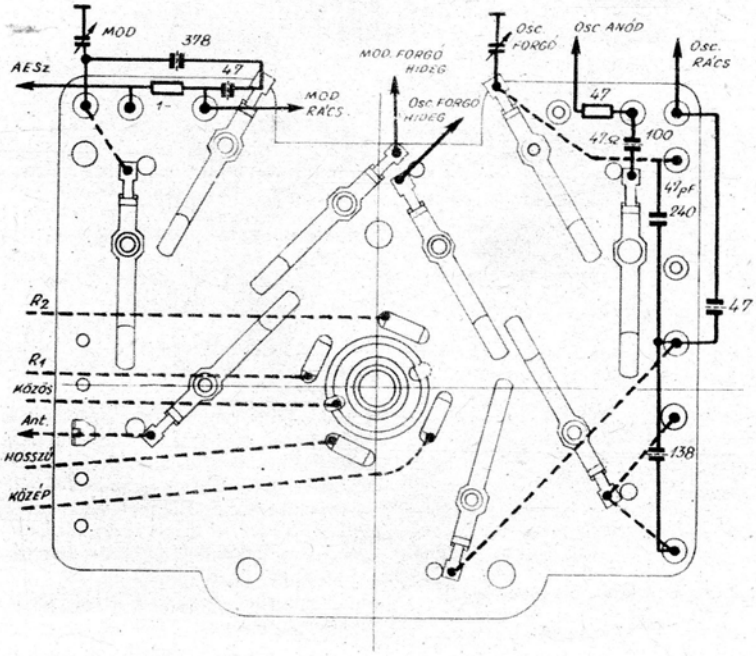
Modulátor

a_k—a_v = 115 ford. 9×0,05 ∅ litze *Cu E E*
b_k—b_v = 500 ford. 0,1 ∅ *Cu E S*
Vasmag: Manyfer 1.

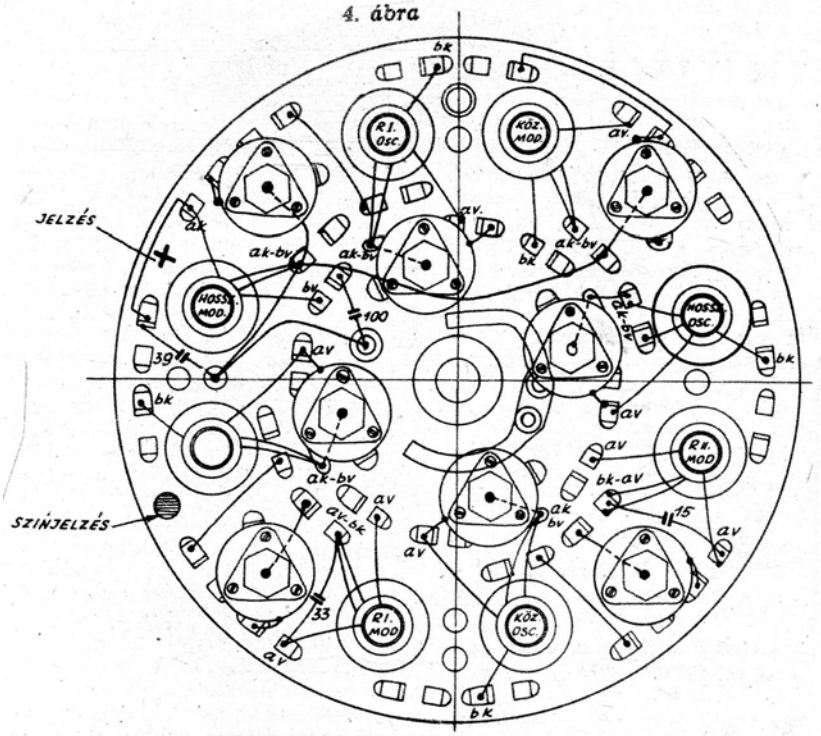
HOSSZÚHULLÁM

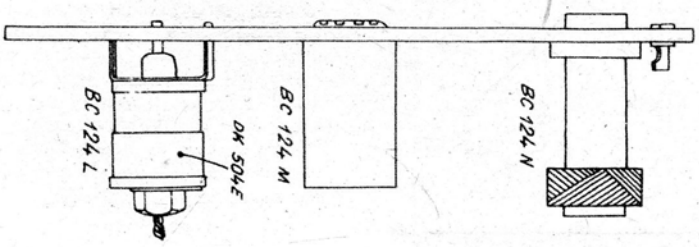
Oszcillátor

a_k—a_v = 112 ford. 0,15 ∅ *Cu E S*
3 réteg rag. papír
b_k—b_v = 35 ford. 0,15 ∅ *Cu E S*
Vasmag: Manyfer 1.

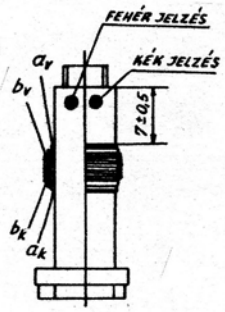
4. ábra

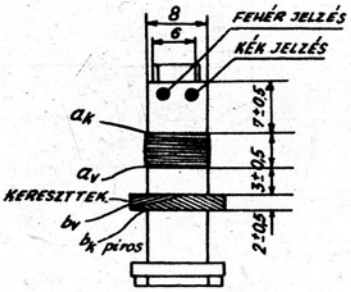

5. ábra

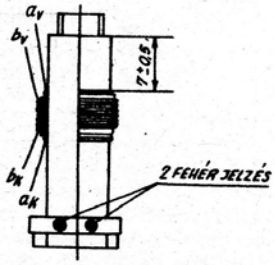
Rövid I. osc.

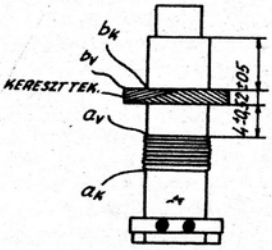
Modulátor:

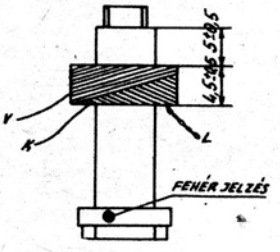
Rövid II. osc.

Modulátor:

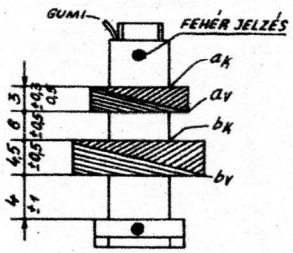

Közép osc.

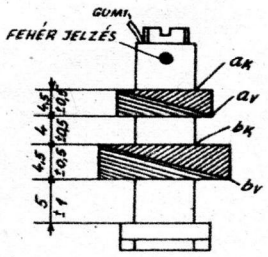

Forrás: RT 1955/7-8.

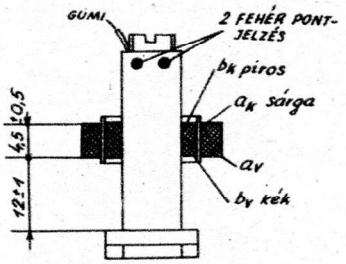
Modulátor:

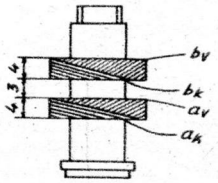
Modulátor:

Hosszú osc.

K. F. trafó:

Modulátor

a_k—a_v = 400 ford. 0,1 ∅ *Cu E E*
b_k—b_v = 900 ford. 0,1 ∅ *Cu E E*
Vasmag: Manyfer 1.

KÖZÉPFREKENCIÁS SZŰRŐ-TEKERCS

a_k—a_v = 215 ford. 9×0,05 litze *Cu S E*
b_k—b_v = 215 ford. 9×0,05 litze *Cu E S*
Vasmag: Manyfer 1.

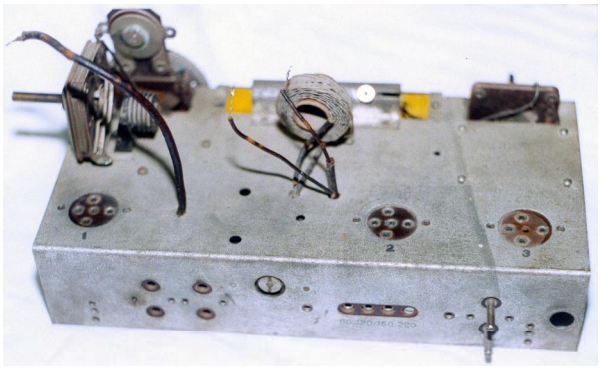
A 4 hullámsávon szükséges sávnyújtó és rövidítő kapacitásérték 3 db. csillám- vagy keramikus kondenzátor különböző kapcsolásával érhető el.

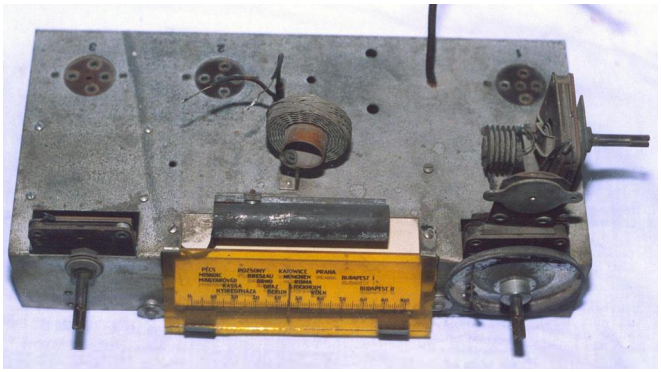
Rövidhullám I és II sávon az oszcillátor- és modulátor-forgóval sorbakapcsolódó kapacitás értéke 378 pF (240 + + 138).

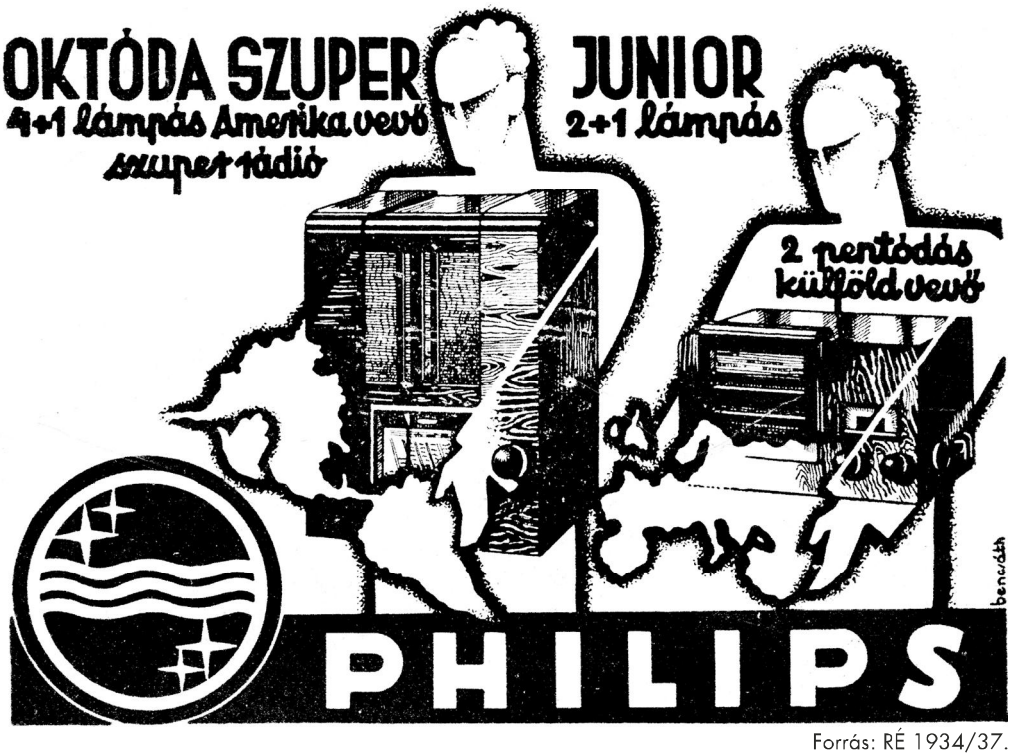
Középhullámon az oszcillátorkörben a soros kapacitás értéke szintén 378 pF (240 + 138), míg a modulátor-körben a 378 pF rövidre van zárva.

Hosszúhullámú állásban az oszcillátorkörben a soros kapacitás 240 pF. A 138 pF-os kondenzátor párhuzamosan kapcsolódik a rezgőkörrel, míg a modulátor-körben lévő 378 pF-os kondenzátor rövidzárban van.

Folytatás a 26. oldalról: két kép az Ericsson Pacsirta belsejéről

Forrás: RÉ 1934/37.

CSERE-BERE

ADOK-VESZEK

Hirdetéseket lehet feladni:
Kóger Lászlónál T.: 06-22 381-649, 06-30 378-6633 8000 Székesfehérvár, Sajó u. 9.

Sikerült megoldani az eredetivel közel azonos kivitelben a Standard 3A, 3AL (3X, 3XD,) Astra Voltohm készülékek dobozának újrafestését, újralakkozását. Minták az októberi börzén láthatók voltak. Akinek igénye lenne ilyen újrafestésre, az jelezze telefonon. Egy doboz újrafestésének ára: 5000 Ft, Astra Voltohnnál olcsóbb. Alsó és felső hátlapot is tudom pótolni, azok ára 2500 Ft/db.
Kóger László Tel: 06-30-378-6633.

Eladó: AT-301-es TV; Baltika '52; Orion 56; 141; 449; 844; A117; Philips Europa W; Jóbarát valamint EMG Szignál 1162/B.
Telefon: 06-(20)215-9609

Keresek Standard Super 33, Orion 555 belsőrészt. Tóth Csaba Tel.: 20/325-8757

Mechanikai Labor zenegép, jó állapotú, natúr kivitelű eladó. 50.000,- Ft.
Boros Jenő Tel.: 30/544-2431

Orion AR 604, 704 esetleg nyugati URH-s AR 512 rádiót keresek.
Kóger László Tel.: 30/378-6633

Költözés miatt eladók: színes és ff tv-k, modulok, képcsövek, orsós magnók, márkás szalagok, műszerek, rádiók, erősítők, alkatrészek, lemezjátszók, lemezek. Rádiótechnika 1950-től, évkönyvek, Hobbyelektronika teljes gyűjtemény, szakkönyvek Molnár Jovitzatól Kádár könyvekig. Angol tanuláshoz könyvek, kazek, magnó.Bp., Tóth
Tel.: 321-0320, mobil: 30/9965643

Keresek Tera 422 hálózati trafót, PFL200-as csövet, üzemképtelen, de hiánytalan BRG MK 29 magnót. Eladó Philips 66A alkatrésznek. Burány András
Tel.: 30/521-3047 15 óra után

Kereser R4-es katonai rádiót. Eladó, elcserélhető Philips 372-es anódpótló.
Kóczián László Tel.: 36/374-460

Eladók, elcserélhetők: Orion 228, 230, 323, 255U, 520, 602, AR 322, AR 311, 325, 115, 309, 320, 442, 820, 444, 330, UR 301 Pajti, 366, 140A, 420A, 844, 844U, 449, 333OM, 332, Budapest, Standard 4355, Hornyphon, Philips 309, Pajtás, Siemens 353VL, Stassfurt 6E67/1, Telefunken 754V, Grundig 1060, Oriszter erősítő, VT: R926, 822, 646, 999F, 999FH, 4430, 636, 4900, 206, 2103, 4010, 926A, 545A, 545 órás, 736. Zsebrádiók: Riga 104, VEF204, VEF206, BR4603, Orionton 1064, 1042, 1042 II., Orionett 10271004-1, BR103A, BR113, BR114, RB3611. Különféle orsós magnók. Keresek: Standard 2X hátlapot, Philips Junior hátlapot, trafót, Philips 650A hátlapot, Terta B406, 408 Terta feliratot, Orion 222 műanyagrácsot, 044 hátlapot.
Szőke Tivadar Tel.: 30/293-0732

1949-es Grundig zeneszekrény üzemképes, szép állapotban tartozékokkal és teljes, gyári tartalékalkatrész készlettel eladó. 3 Maros B adó-vevő jelképes áron eladó. R352 adó-vevőt vennék.
Kovácsházy Miklós Tel.:30/971-0262

Vennék "Cserkész" rádiót, régi telefon alkatrészkeet. Eladók 16mm-es hangosfilmek az 50-es, 60-as évekből.
Perőcsényi Péter Tel.: 282-5641

Keresem a Mech. Lab. ML-IH1/2134 tip. mérővevő gépkönyvét, de legalább a kapcsolási rajzát megvételre. fénymásolat is érdekel, vagy lemásolva visszaküldöm!
Szentiványi Árpád, 3770 Sajószentpéter, Kossut út 105. Tel.: 48/420-707

UTÁNGYÁRTOTT SKÁLAÜVEGEK:

Orion 228A (216, 227, 324, 325)	600,-
Orion 333 (232, 233)	1.200,-
Orion 933	2.000,-
Orion AR301	800,-
Orion 420	1.000,-
Orion 221, 222 fehér	800,-
Orion 221, 222 fehér-zöld	1.000,-
Orion 221, 222 fehér-zöld-piros	1.200,-
Orion 1004 táska	1.000,-
Tera 1004 táska	1.000,-
Orion BR 701 redőnyös	800,-
Orion Népszuper	800,-
Orion 044, 045, 144	1.200,-
Philips Pajtás	1.200,-
Philips Jóbarát	1.500,-
Ráva Mesterműű	2.000,-
Philips 66, 67, 68	1.800,-
Philips 86, 77	2.000,-
Philips Matador egy színű	800,-
Philips Matador három színű	1.200,-
Philips Matador három színű+sárga	1.500,-
Tesla bakelit	300,-

Csizmadia Zsolt Győr
Tel.: 30/9717-814

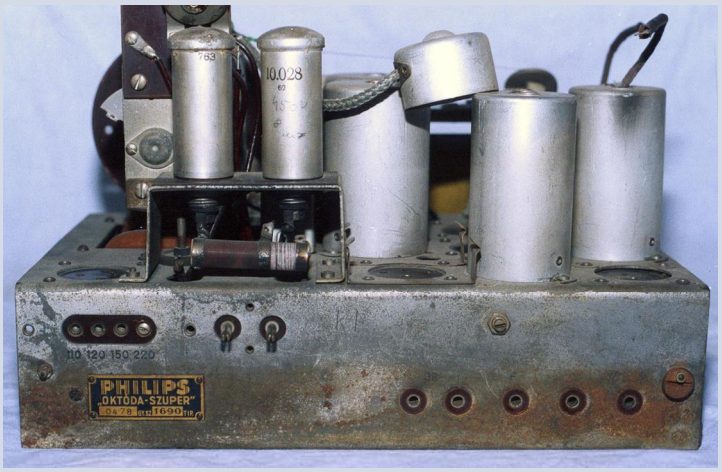
Eladók: AV 760/C erősítő, AE 258 erősítő, AE 782/A erősítő, AK706/A keverő
Bereczki Lajos Tel.: 30/380-1301, 66/352-167

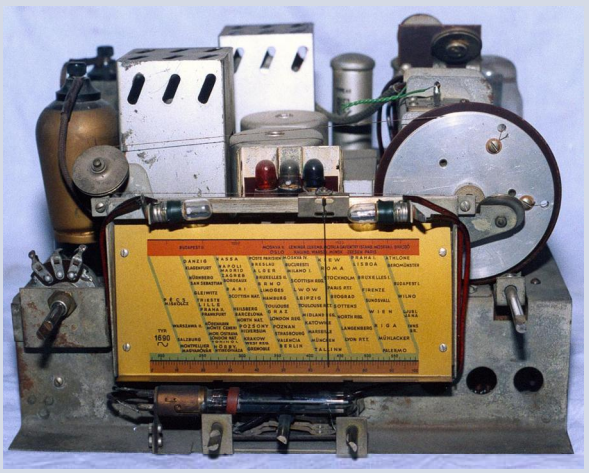
Eladó Terta 325-ös rádió.
Mizsér Csaba Tel.: 70/2017-035

Veszprém URH adó-vevőket keresek.
Vitéz Buru János Dr. Tel.: 2649-782

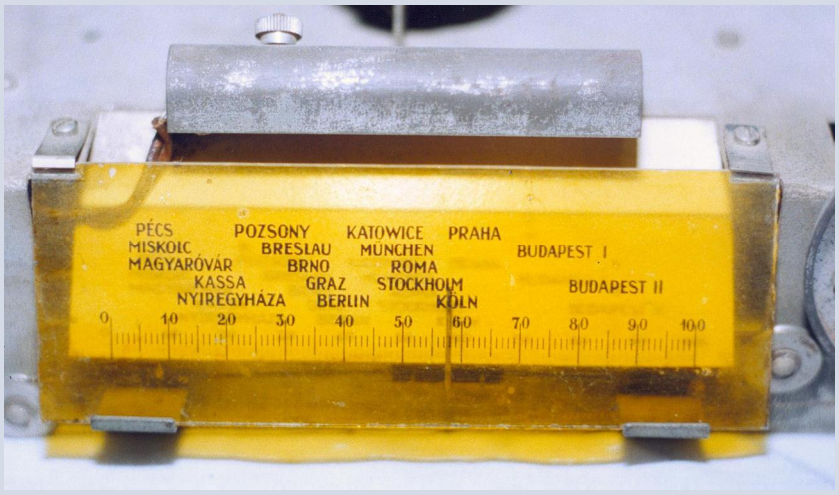
A kiadvány megjelenését támogatta:
PIREMON NYOMDA Debrecen, Tel.: 52-458-900 fax: 52-458-904
GRAPHICOOL STUDIO Budapest, Tel./fax: 212-7326, 06-20-9428-007
DUNAKONTROLL Irányítástechnikai Kft. Dunaújváros, Tel.: 30-929-2960

Philips Októda Szuper

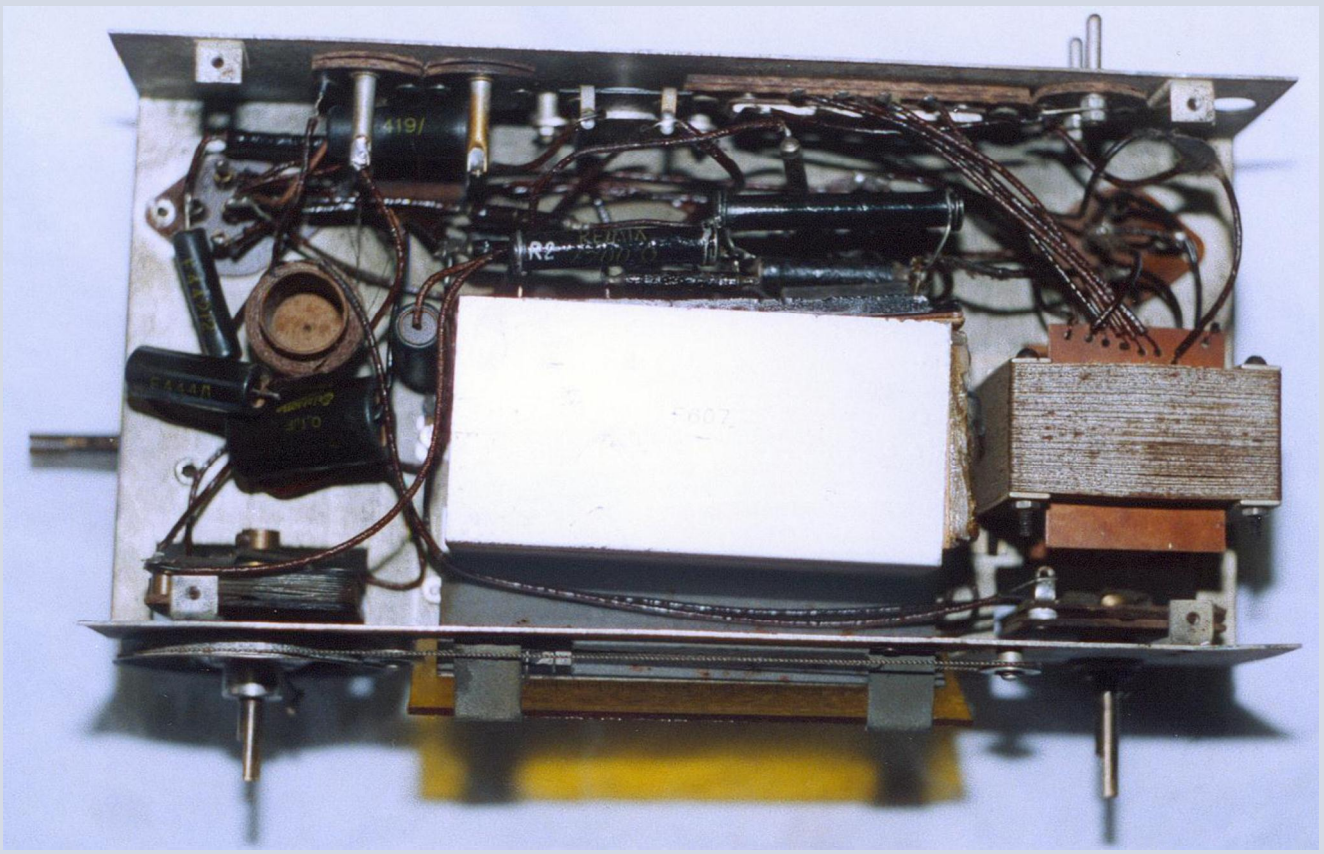

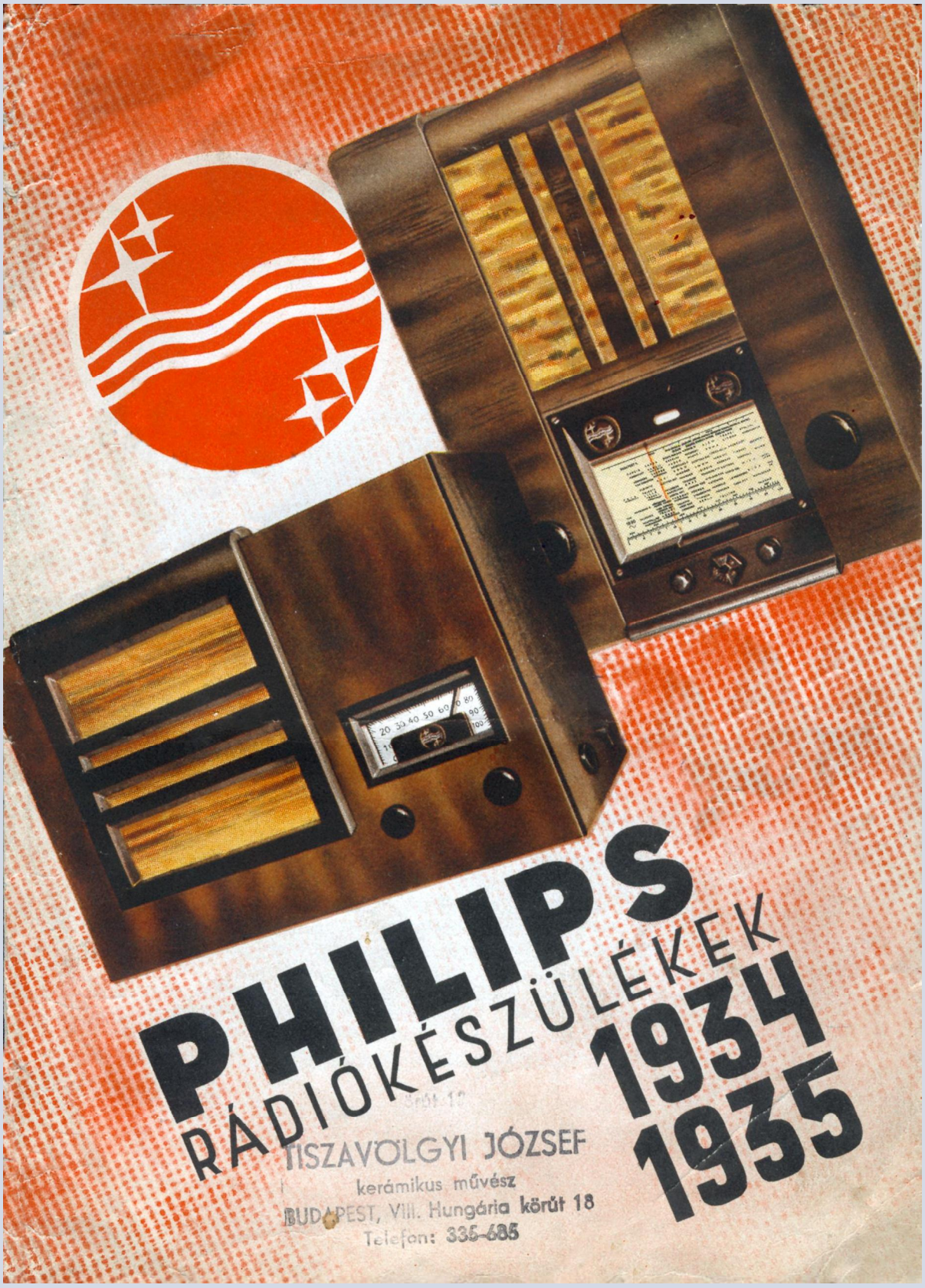

Ericsson Pacsirta

PHILIPS
RÁDIÓKÉSZÜLÉKEK
1934
1935
TISZAVÖLGYI JÓZSEF
kerámikus művész
BUDAPEST, VIII. Hungária körút 18
Telefon: 335-685